

Redactioneel

Van het bestuur

Helaas heeft een groot aantal leden ook dit jaar (2009) zijn of haar contributie nog niet voldaan. Bij eventuele maningen wordt meestal aangegeven: 'Ik heb er niet aan gedacht, ik dacht dat ik al betaald had'. Daarom verzoek ik u namens het bestuur na te gaan of de contributie is overgemaakt en indien geen betaling is gedaan dit alsnog zo spoedig mogelijk te doen. Een vaste periodieke betalingsopdracht aan uw bank bespaart ons veel werk (en dus geld).

Namens het bestuur, Jan Hartog

Van de redactie

In dit tweede nummer van 2009 weer een zeer gevarieerd aanbod aan kleine en grotere artikelen. De redactie moet zelfs moeite doen om het maximum aantal pagina's van 44 niet te overschrijden. Wat een luxe! Het Jaar van de Gierzwaluw is volop bezig. Jochem Kuhnén, de grote animator, vertelt het een en ander over de voortgang. Via de kerkuilenwerkgroep ontvingen we een mooi relaas over een boombroedende kerkuil en Erik van Dijk breekt een lans voor 't Zwanenbroekje. Hij mocht het ontstaan van dit in potentie erg fraai stukje Ooijpolder van dichtbij meemaken als inventariseerder. De publieksdag over de herstelplannen voor de Oude Waal op 10 mei was een groot succes. Van de mail plukte we het volgende ooggetuigenverslag zodat iedereen van de VWG weer op de hoogte is. Minne Feenstra is een man van veel daden en veel woorden, vooral op papier. Hij heeft zo zijn eigen onderzoekjes en gelukkig deelt hij graag zijn bevindingen met de goegemeente. Nu heeft hij zich weer op nestelende goudhanen en vuurgoudhanen gestort. Kell Eradus, onze razende reporter uit het land van Cuijk bijt de spits af in de nieuwe Mourik-rubriek waarin we actieve VWG-leden aan het woord laten. Dit jaar gaan we weer op kamp en wel van vrijdag 16 okt tot zondag 18 okt. Geef je op bij Peter Hoppenbrouwers. Berend Voslamber is een van de vaste auteurs van de Mourik en heeft leuke info over gekleurde grote zilvereigers boven tafel weten te krijgen. Marcel Bingley ging met zijn vrouw Ria Vogels naar de Cook-eilanden en Remco sluit de rij met weer een zeer lijvig waarnemingenoverzicht. Goede zomervakantie gewenst.

Namens de redactie, Harvey van Diek

Sluitingsdatum kopij volgende Mourik: 15 november 2009

Het Jaar van de Gierzwaluw in volle gang

Jochem Kuhnen, gierzwaluw@vogelwerkgroepnijmegen.nl

Sinds de ALV afgelopen maart is er al veel gedaan om meer te weten te komen over onze jaarvogel. Er zijn persberichten verschenen in tal van week- en wijkbladen en op websites. Een digitale verspreidingskaart, die ik voor mezelf al bijhield, heb ik door meldingen n.a.v. deze persberichten flink kunnen uitbreiden. Eind mei heb ik een korte excursie in het centrum van Nijmegen geleid waarbij ik heb geprobeerd aan te geven hoe de nestplaatsen van Gierzwaluwen gevonden kunnen worden en welke verschillende nestplaatsen er zoal in gebruik zijn. Het door Wilfried de Jong gemaakte inventarisatieformulier is vervolgens verspreid onder de deelnemers van de excursie en een aantal andere mensen die hadden aangegeven mee te willen inventariseren.

Nu ik dit schrijf (eind juni) is de beste tijd voor inventarisatie aangebroken. Er vliegen behoorlijke aantallen Gierzwaluwen rond boven geschikte wijken en foerageergebieden. Er zijn helaas ook wijken waarboven geen Gierzwaluw te bekennen is. 's Ochtends vroeg (ruwweg tussen 6 en 9) en 's avonds (van ruwweg 20.00u tot een uur na zonsondergang) vindt de meeste activiteit plaats en is het makkelijker om mogelijke nestplaatsen te vinden. Op plaatsen waar veel giervluchten plaatsvinden zijn vaak terugroepende vogels te horen. Ook zijn daar, vooral 's ochtends heel vroeg en 's avonds heel laat, in- of uitvliegende Gierzwaluwen te zien. Op de verspreidingskaart staan op het moment van schrijven nog veel 'mogelijke nestplaatsen', locaties waarvan vermoed wordt dat er genesteld wordt, maar waarvan nog geen bewijs is geleverd. Ook zijn er nog veel plaatsen waar nog helemaal niets van gemeld is. Deze onduidelijkheden hopen we volgend jaar wat te verminderen. Het is een project dat meerdere jaren in beslag zal nemen en waarbij alle hulp welkom is. Volgend jaar eind april komen de eerste Gierzwaluwen weer terug en vanaf dat moment kunnen we al bekende nestplaatsen gaan controleren. Pas later komen de 'zoekende' Gierzwaluwen terug. Deze vormen het merendeel van de giervluchten en zorgen zo voor het makkelijker vinden van nestplaatsen. Nestplaatsen zullen ook volgend jaar, net als dit jaar, weer doorgegeven kunnen worden via een email aan gierzwaluw@vogelwerkgroepnijmegen.nl of een telefoontje naar 06-51914095. In de tussentijd wil ik graag op de hoogte worden gebracht van sloop, renovaties en nieuwbouw om nestplaatsen van Gierzwaluwen te beschermen of de mogelijkheden voor Gierzwaluwen uit te breiden. Voor vragen of suggesties ben ik ook te bereiken via de reeds vermelde contactgegevens.

De kerkuil: boomholtebroeder in het Land van Maas en Waal

Kerkuilen Werkgroep Betuwe-Oost (www.kerkuilen.nu), Paul Spierings en Jan Jacobs

Van kerkuilen wordt beweerd dat ze van nature hollenbroeders zijn, alleen in Nederland is hiervan heel weinig te merken. Slechts enkele gevallen zijn bekend, waarvan één in het Land van Maas en Waal. In 2005 ontdekte Rob Felix binnen het werkgebied van de Kerkuilenwerkgroep Betuwe-Oost een broedsel van een kerkuil in een holle boom. Een prachtige eeuwenoude kastanjeboom werd door een paartje kerkuilen uitgekozen als natuurlijke nestplaats voor het uitbroeden en grootbrengen van hun nageslacht: vier jonge kerkuilen werden er grootgebracht. In 2006, een daljaar voor de kerkuilen binnen ons werkgebied, werden alleen verse braakballen gevonden. Maar, in 2007 én in 2008 was het weer raak! Werden er in 2007 vijf jongen grootgebracht, in 2008 waren er het drie, waarvan uiteindelijk er twee zijn uitgevlogen.

Nu blijken kerkuilen vaak niet echt kieskeurig wat betreft de keuze van hun nestplaats, zelfs melkbussen en hooiblazers worden gebruikt als broedplek, maar dit zijn uitzonderlijke situaties. Normaal gesproken broedt een kerkuil op donkere ruime plaatsen in en rondom boerderijen en kerken. Een broedsel in een natuurlijke boomholte is voor Nederlandse begrippen toch wel erg verrassend te noemen. In Nederland is slechts een enkele broedplaats bekend waar kerkuilen regelmatig broeden in een holle boom. Uit onderzoek blijkt dat slechts in 0,2 procent van alle broedgevallen een holte in een boom als nestplaats wordt uitgekozen!

In 2008 zijn er landelijk meer dan 2923 kerkuilenbroedsels geteld, in slechts één geval bleek dat aan een holle boom als nestplaats de voorkeur werd gegeven: het broedgeval in de kastanjeboom. Eigenlijk is in heel Nederland slechts één andere plek bekend waar kerkuilen in het nabije verleden regelmatig in holle bomen hebben gebroed. In 1998 en 2004 werden op Schouwen-Duiveland in een boomholte met succes jonge kerkuilen grootgebracht.

In andere landen, zoals in Groot-Brittannië, is het percentage holleboombroeders onder de kerkuilen vele malen hoger. Wat bepaalt dan dat kerkuilen daar massaal kiezen voor een holle boom in plaats van een gebouw, terwijl het hier in Nederland een zeldzaamheid is? De meest voor de hand liggende reden is natuurlijk het feit dat in een land als Groot-Brittannië veel meer hele oude bomen met holtes te vinden zijn dan in ons kikkerlandje. Maar toch, dit verklaart niet waarom er in het ene deel van Groot Brittannië het

merendeel van de kerkuilen boomholtes als favoriete nestplaats uitkiest en elders, net als bij ons, gebouwen weer de voorkeur hebben.

Opvallend in de Engelse situatie is dat in het oostelijk gedeelte van het land meer dan 70 procent van de kerkuilen broedt in holle bomen, in het westen wordt bijna alleen maar gebroed in gebouwen. Het antwoord op deze grote verschillen lijkt te liggen in regen, sneeuw en wind, niet in de meer of mindere beschikbaarheid van geschikte bomen als broedlocatie. Hoe meer neerslag er valt des te vaker valt de keuze van kerkuilen op een droog gebouw in plaats van een vochtige boomholte. Naast slechtere broedresultaten blijkt een vochtige holte de jongen aan te zetten tot een vroegtijdig vertrek met alle nadelige gevolgen van dien bij slecht weer. Puur zelfbehoud van de kerkuilen dus!

De Nederlandse klimaatsituatie is redelijk vergelijkbaar met de westelijke situatie in Groot Brittannië. In Nederland zal het voorkomen van geschikte bomen echter zeker minder zijn, waardoor in Nederland het percentage holleboomboeders nog lager zal liggen.

Om een kerkuil een geschikte broedplaats te kunnen bieden dient er sprake te zijn van een grote oude boom, vaak een eik, iep of esdoorn, van minimaal 200 jaar oud! In jongere bomen zal een eventuele holte nog te klein zijn. Daarnaast moet deze boom bij voorkeur niet in een bos staan, maar meer solitair gesitueerd zijn in het buitengebied of op een landgoed. In ons broedgeval wordt voldaan aan deze eisen, er wordt gebroed in een schitterende eeuwenoude boom, weliswaar een kastanje, die staat op een prachtig, voor het publiek gesloten, landgoed. Ook het broedgeval uit 2004 in Schouwen-Duiveland voldeed aan de eisen, ook hier een oude holle boom, dit keer een grote iep.

Foto 1 geeft een prachtig kijkje in het binnenste van de kastanje. De broedplek, mooi droog, is veel ruimer dan gedacht en bood genoeg ruimte voor de inmiddels vele jongen die uiteindelijk succesvol uitvlogen. Natuurlijk zijn we benieuwd waar de jonge uiltjes als broedende uilen weer opduiken, in een nestkast of weer in een holle boom? Wanneer jonge kerkuilen zelf voor het eerst gaan broeden hebben ze een voorkeur voor het type broedplaats (nestkast, boomholte, kale grond etc.) waarop ze zelf zijn grootgebracht. Dat het desondanks ook anders kan verlopen blijkt al gauw uit verhalen van een nabije buurman van de kerkuilen in de kastanjeboom: hij wist te vertellen dat er in zijn jongensjaren al kerkuilen broedden in de eeuwenoude linde die in hun voortuin staat. De laatste keer was rond 1968. De vogels verhuisden naar een schuur achter het erf toen de lindeflink gesnoeid werd. Slimme jongens die kerkuilen, flexibel kiezen wat het beste uitkomt...

Foto 1. De binnenkant van de nestboom.

Foto: Jan Jacobs

Natuurontwikkelingsproject Stapsteen 't Zwanenbroekje

Erik van Dijk, erik@glazenkamp.net

Het Zwanenbroekje is een natuurontwikkelingsproject dat ligt op het punt waar het gekanaliseerde Meertje afwijkt van de stuwwal van het Rijk van Nijmegen. Het natuurgebied (in wording) ligt op de grens tussen de bossen van de stuwwal en het polderland. Een particuliere landeigenaar is samen met het IVN Nijmegen de voormalige landbouwgronden aan het omzetten in een aantrekkelijk natuurgebied. De intentie is het maken van een stapsteen tussen de stuwwal en de polder. Het gebied zal bestaan uit zowel droge als natte stukken.

Geschiedenis

Het Zwanenbroekje is een nieuw natuurgebied maar ligt op een plek die vóór de jaren '60 gold als één van de beste plaatsen voor vogels in de Ooijpolder. Het ongekanaliseerde Meertje had een rijke oeverbegroeiing met brede rietkragen en stond tot in de jaren '30 nog onder invloed van hoogwater van de Waal. Het gebied kende ook sterke kwel door de nabije stuwwal. Tot slot werd het gebied doorsneden met kleine beekjes. Oude waarnemingen van vele Roerdompen, Zwarte Sterns, Grote Karekieten, Rietzangers en Woudaapjes spreken tot de verbeelding. De omliggende weilanden hadden geen Kieviten, maar Watersnippen en Kemphanen. De kanalisatie en de verlaagde waterstand door de komst van het Hollandsch-Duitsch Gemaal veroorzaakten een flinke afname van zowel dynamiek als rietkragen. Daar kwam eind jaren '60 tot in de jaren '80 een dramatische afname van de waterkwaliteit overheen. Wat ooit één van parels van de Ooijpolder was, werd nu monotoon landbouwgebied dat door een kanaal werd doorsneden. De langzame verbetering van de waterkwaliteit vanaf eind jaren '80 en de komst van natuurlijke oevers eind jaren '90 bracht een kentering in deze neergang. Er kwam weer plaats voor algemenere water- en rietvogels die genoeg namen met smalle rietkragen en troebel water met relatief weinig plantengroei.

De eerste jaren van het Zwanenbroekje

'Nieuwe natuur' is makkelijk als je de natuur haar gang laat gaan, maar als je met je gebied ergens heen wilt of zelfs terug naar de situatie van weleer valt dit vaak niet mee. Afgezien van het ontbreken van de landbouwactiviteiten van voorheen werden de eerste jaren van het Zwanenbroekje gekenmerkt door het kleinschalig ingrijpen in de bestaande situatie. Dit leverde kleinschalige resultaten op, maar het oppervlak van het

Zwanenbroekje was nog klein. Daarnaast is beheer een kwestie van vallen en opstaan. Niet alle ingrepen hielden stand. Dat geldt voor Staatsbosbeheer, maar zeker voor een particuliere grondeigenaar met een visie op een mooi stuk natuurlijk cultuurlandschap. De biodiversiteit nam voor planten, vogels en andere dieren gestaag toe. Met het groeien van het areaal van het Zwanenbroekje groeiden ook de plannen voor de verdere invulling van het gebied.

Nieuw moeras in de Ooijpolder?

Dit alles resulteerde in een plan om een stuk van het voormalige moeras te herstellen op de lagere percelen langs het Meertje. Dit stuk zou zodanig afgegraven moeten worden dat hier weer waterriet zou komen te staan. Hiermee zouden ook alle bij dit habitat horende moerassoorten zich kunnen vestigen. Een ambitieus plan, maar voor niets gaat de alleen de zon op. Dus kostte het nog enkele jaren om de financiering en de bestemming voor de afgegraven klei rond te krijgen. Vele landelijke en regionale partijen zouden nodig zijn om de totstandkoming van het nieuwe rietmoeras te kunnen realiseren. Uiteindelijk startten in november 2008 de graafwerkzaamheden. Onderstaande figuur geeft de contouren van het Zwanenbroekje weer en daarbinnen de contouren van het aangelegde rietmoeras.

Het gebied is niet egaal afgegraven maar met enig reliëf. De diepere en ondiepere stukken creëren samen zo een mooi afwisselend moerasgebied. Kortom, in het voorjaar van 2009 zal de natuur gaan pionieren. Het voorjaar van 2009 zal waarschijnlijk nog

steltlopers en watervogels opleveren, maar vanaf 2010 zal het gebied langs de randen dichtgroeien met riet en in toenemende mate zullen er zich rietvogels huisvesten.

Vogels in het Zwanenbroekje

Hoe stond het met de vogels in het Zwanenbroekje vóór de afgravingen ten behoeve van het rietmoeras? Een piepklein stukje rietland in het gebied is al jaren goed voor een territorium Waterral. In dit rietlandje en het riet langs het Meertje zitten Kleine Karekieten, Rietgorzen, Waterhoenen, Grauwe Ganzen en een enkele Blauwborst. Meestal is in het gebied ook een Koekoek te vinden. Op de drogere stukken zitten meestal Roodborsttapuiten, Grasmussen, Bosrietzangers, een enkele paartje Patrijs en Braamsluiper. Naast broedvogels zijn de afgelopen jaren ook nog enkele moeraskrenten aangetroffen in het Zwanenbroekje. Eind 2008 wachtte een klein clubje Baardmannetjes het afronden van de graafwerkzaamheden niet af en foerageerde dagen in de pluk riet die tussen de afgegraven stukken was blijven staan. In mei 2005 beproefden zowel een Rietzanger als een Grote Karekiet de rietkragen langs het Meertje. Partners bleven uit en dus ook een langer verblijf in de Ooijpolder.

Het Zwanenbroekje is niet vrij toegankelijk, maar goed te zien vanaf de parallelweg langs de Rijksweg, vanaf het pad naar het veerpontje en vanaf de Dijkgraaf van Wyckweg langs het Meertje.

(Erik van Dijk telde van 2002-2007 de broedvogels in o.a. het Zwanenbroekje)

Afgelopen najaar en winter waren er meerdere Baardmannetjes in 't Zwanenbroekje aanwezig zoals deze op 7 dec. 2008.
Foto: Harvey van Diek

Oude Waal op moederdag, stralend weer, wapperende vlaggen op de dijk, drie observatieposten langs de natuurboulevard. Een roerdomp stapt behoedzaam door het telescoopbeeld, twee overvliegende lepelaars, enthousiast publiek geniet van de rumoerige zwarte sterns bij de drijvende nestvlotjes. Betere omstandigheden hadden ARK Natuurontwikkeling, IVN Rijk van Nijmegen, Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en de Flora-&Fauna-werkgroep Gelderse Poort niet kunnen wensen. De gezamenlijke natuurclubs organiseren een publieksdag om de dijktoeristen opmerkelijk te maken op de sublieme moeraskwaliteiten van de Oude Waal.

Na lange jaren van agrarisch waterpeilbeheer is nu eindelijk een natuurlijk peilbeheer mogelijk. De agrariërs zijn uitgekocht, nu mag de natuur regeren. Staatsbosbeheer heeft onlangs tijdens een hoogwatertje de natuur een handje geholpen en via de Waardse Sluis water ingelaten. Daarna is de sluis weer dicht gedraaid en regeren verdamping en wegsijpelen over de plas. Het water in de Oude Waal staat vandaag zeker nog een meter hoger dan de poel achter de sluis. Het niveau zakt traag met ongeveer 1 cm per dag. Flora en fauna hebben maandenlang profijt van de drasse situatie. In de Oude Waal kunnen we nu eindelijk weer zien hoe uitbundig de natuur reageert als ze weer natte voeten heeft. Nijmegen boft met zo'n parel om de hoek. Dit is uniek in Nederland.

Een groep excursiegangers staat op de sluis en kijkt met verrekijkers in de poel beneden. Gebiologeerd staren ze naar de talrijke dikkopjes en jonge visjes. Er zwemmen diverse jonge snoekjes van nauwelijks tien centimeter. Plotseling valt hun oog op een onbeweeglijke torpedo tussen de waterplanten. Daar ligt een snoek van wel driekwart meter onbeweeglijk te loeren. Alleen de kieuwdeksels bewegen langzaam. Hun verrekijkers zijn net te laat om te reageren op de hand die omhoog wijst. Achter hun rug zeilt een Boomvalk ongezien langs de bomenrand.

Op nauwelijks een kilometer van de Waalkade ligt de mooiste moerasparel van de hele regio. Staatsbosbeheer, Waterschap en andere instanties hebben er uitstekend aan gedaan de waterstand in het voorjaar af te stemmen op de behoeften van de natuur. De situatie is perfect voor paaiende vissen. Ook de sterk bedreigde moerasvogels vinden hier een paradijselijke omgeving. Voor het eerst sinds jaren laten zich weer twee roerdompen horen. De spiegelende, ondiepe watervlakte trekt duizenden trekvogels aan om na een lange reis op krachten te komen. De hoogtepunten van vandaag zijn een

kleine zilverreiger en een rode wouw. Deze zeldzame roofvogel is veruit de elegantste van de zeven roofvogelsoorten die vandaag acte de presence geven. Zelfs bevers laten zich vaak observeren, hoewel het publiek zich vandaag tevreden moet stellen met een paar onzichtbare harde plonzen. Deze 10e mei staat wereldwijd in de spotlight als World Migratory Bird Day. 2009 staat speciaal in het teken van obstakels en barrières voor trekvogels. De natuurliefhebbers in de Ooijpolder geven vandaag een positieve draai aan dit thema. Juist door te laten zien hoe bij de Oude Waal het herstel van de natuurlijke waterstand nieuwe kansen biedt aan de vogels, hopen ze de gezaghebbende instanties te inspireren en het grote publiek bewust te maken. In totaal worden vandaag zo'n 85 vogelsoorten gespot. Maar het allerbelangrijkste is het grote enthousiasme van de dijkrecreanten. Honderden mensen hebben kunnen meegenieten van de opgestelde telescopen en de bijzondere vogels.

Met hartelijke dank aan de gidsen en de mensen die het publiek op de observatieposten lieten meegenieten. Aan de blijde gezichten viel af te lezen dat jullie inzet zeer werd gewaardeerd.

Om een traditie eens te doorbreken, gaan we dit jaar niet naar Ameland maar naar Schiermonnikoog! Van vrijdagmiddag 16 oktober tot en met zondag 19 oktober zijn we welkom op de Kooiplaats (voor meer info, zie www.kooiplaats.nl) van de fam. Talsma. Eens kijken daar wat er allemaal aan (trek)vogels zit op het eiland, bosjes doorzoeken ('bosjeskloppen') en ook de zeetrek kan erg leuk zijn. Voor een indruk van de soorten, kijk maar eens op waarneming.nl bij gebieden en typ schiermonnikoog in.

Er kunnen maximaal 26 mensen zich opgeven voor dit weekend, dus wees snel met opgeven als je meewilt! De kosten zijn 20,- per persoon voor de accommodatie (480,- in totaal als groep voor het weekend) en natuurlijk zijn er nog kosten aan boottoertocht, fietshuur en eten en drinken. Opgeven kan bij Peter Hoppenbrouwers:

Tel: 024-32324751 of peter.hoppenbrouwers@planet.nl

Voor de overige activiteiten van het najaar verwijzen we graag naar onze site:

www.vogelwerkgroepnijmegen.nl

Al een aantal jaren let ik in april-mei altijd extra op Goudhaantjes en Vuurgoudhaantjes in de hoop er eens eentje te betrappen met nestmateriaal en met als doel een nest te vinden en te volgen. In 2007 ben ik hier voor het eerst heel gericht mee bezig gegaan vanaf half april. Op 26 april lukte het, met hulp van Bram Ubels, een nest van een Vuurgoudhaantje te vinden. Het zat in een taxus te Ubbergen, op een hoogte van 4,5 meter. Er bleken al pasgeboren jongen zijn. Terugrekenend moet het eerste ei omstreeks 1 april 2007 zijn gelegd; volgens de literatuur (Cramp, Glutz von Blotzheim) zeker drie weken vroeger dan gebruikelijk voor het Noordwest-Europese laagland. Waarschijnlijk is er, evenals bij andere standvogels, ook bij het Vuurgoudhaantje sprake van vervroeging van het broedseizoen als gevolg van klimaatverandering. Hierover zijn echter geen gegevens bekend omdat de nesten van deze soort lastig te vinden zijn en er weinig naar gezocht wordt. Ik had de nestbouw, die ongeveer 20 dagen duurt, tot dan toe blijkbaar gemist omdat ik altijd veel te laat begonnen was met zoeken. In 2008 zou ik daar vroeger mee beginnen, en wel in de omgeving van De Refter te Ubbergen, waar ik woon. De Refter is een voormalig kloosterpand, gelegen aan de Rijksstraatweg op de noordhelling van de Nijmeegse stuwwal. Het gaat om een parkachtig landschap waarin ruim 100 jaar oude villa's, villatuinen en oude bouselementen een hoofdrol spelen. Onderaan de helling ligt een bronnenbos. Ook een kleine hoogstamboomgaard is aanwezig. Van bosbouw is in het onderzochte gebied geen sprake. De aanwezige naaldbomen zijn lang geleden als sierboom aangeplant. Het gaat vooral om taxus, fijnspar en Californische cipres. Ze komen slechts hier en daar verspreid of in kleine groepen voor, in een omgeving die door loofbomen wordt gedomineerd.

De Vuurgoudhaantjes van De Refter

11 maart 2008

Vanmiddag (om 14.00 u.) zongen er tijdens een opklaring op het terrein van de Refter maar liefst drie mannetjes Vuurgoudhaan. Na een half uur stuitte ik op een heimelijk vrouwtje, onopvallend heen en weer schietend in een taxus. Het gaat om een grote, tamelijk vrijstaande taxus. Kennelijk voedselzoekend, dacht ik, maar toen schoot ze, met een klein wit propje (zo groot als een aalbes) naar het uiteinde van een overhangende tak, op drie meter hoogte. Hier bleef ze, half verscholen tussen de naalden, vijf minuten

bezig met iets dat op nestbouw leek: met de snavel omhoog reiken, dan weer naar beneden, naar links, dan weer naar rechts. Vreemd was echter dat er helemaal geen nestmateriaal te zien was. En wat ze nu met dat kleine witte propje had gedaan...? 'Een nestplaatsverkenning, was mijn voorlopige conclusie.

Thuis 'de Cramp' en 'de Glutz' er op nageslagen en wat blijkt? De nestbouw van het Vuurgoudhaantje begint met het naar elkaar toe te trekken en aan elkaar vastbinden van hangende twijgjes, met behulp van spinrag. Op deze wijze ontstaat een kommetje, waartussen het nest van mos, korstmos, haren en veren wordt gebouwd. Let wel, het nest wordt gebouwd aan het uiteinde van naaldhouttakken. En dan niet rustend op de tak, maar eronder hangend, vastgebonden aan hangende twijgen en goed verstopt tussen de naalden. Een windgevoelige plek, vandaar dat de randen van het nest naar binnen overhellen, als dakranden. Voordeel is dat predatoren, zoals Gaai en Eekhoorn, lastig bij het nest kunnen komen. Ze zijn te zwaar en kunnen er moeilijk landen of naartoe klimmen. Een unieke waarneming: wanneer tref je nu een met spinnenwebben wevende Vuurgoudhaan? Vraag die nog niet met zekerheid beantwoord is: Hoe verzamelt ze het spinrag. Gezien de tijd van het jaar (nauwelijks webben van goede kwaliteit) en het feit dat ze 'voedsel'zoekend door de taxus ging, kan het niet anders dan dat hiervoor eicocons van spinnen gebruikt worden. Deze worden blijkbaar tot een ronde witte prop verzameld. Maar hoe ze daarmee twijgen aan elkaar kan weven? Ik stond er pal naast, maar dat is me helaas ontgaan. Het Vuurgoudhaantje is weer een stukje favorietier geworden en het was al een van mijn favoriete soorten!

14 maart

Gisteren stormde het, waarbij de nesttak meters heen en weer zwiepte. De Vuurgoudhaantjes hebben zich niet bedacht. Stoere beestjes! Vanmorgen (11.30 u.) was de vrouw, herkenbaar aan het felgele kruintje, weer op de nestplaats aan het weven. Even later stond ze een meter van het nest op de nesttak hard te trekken aan een spinnencocon. Ze trok deze half uit elkaar, maar deze bleek zo taai dat hij niet losliet, waarna ze het opgaf.

Overigens zoekt de man de nestplaats uit. Hij maakt deze kenbaar door er uitbundig te zingen. Hier vinden ingewikkelde baltsrituelen plaats. Beide partners draaien om elkaar heen, waarbij rollende en tollende bewegingen gemaakt worden, met hevig trillende vleugels of juist met langzame roeibewegingen. Jammer dat ik dit gemist heb. Ik had dit graag willen meemaken! Tijdens het begin van de nestbouw, die geheel door de vrouw wordt uitgevoerd, blijft hij haar nog met zang begeleiden. Eenmaal op gang met de nestbouw, wordt de man door de vrouw niet meer op de nestplek geduld. Pas als ze zit te broeden, mag hij haar komen voeren.

17 maart

De twee Vuurgoudhaantjes stropen in het lager gelegen bronnenbos, zij aan zij, alle dikke bomen met klimop af, op zoek naar voedsel. Maar in de taxus is na 7 dagen nog steeds geen nest te zien. Zou ze ermee gestopt zijn?

18 maart

Om 14.00 u. even gekeken. Er is sinds gisteren veel gebeurd: voor het eerst zit er op de nestplaats een kommetje van mos met aan de buitenkant wit spinsel.

20 maart

Om 11.00 u. klaart het op na een maartse bui. De telescoop opgezet bij het nest. Het vrouwtje verschijnt al gauw en bouwt vijf minuten aan het nest. Zittend in het kommetje van mos maakt ze steeds hevige 'nestelende' bewegingen. Ook weeft ze spinnenweb van boven naar beneden, aan de buitenkant van het nest en aan de takjes waaraan het nest is opgehangen.

Net als bij de balts schijnt het Vuurgoudhaantje bij de nestbouw temperamentvoller te werk te gaan dan het Goudhaantje. Hier verradt zich de zuidelijke herkomst.

23 maart

Om 13.00 u. in de warme zon, is de vrouw weer met nestbouw bezig. Het nest lijkt weinig gegroeid maar dat is, gezien het winterse weer van de laatste dagen met nachtvorst en natte sneeuwbuien, niet vreemd.

28 maart

Het nestje bezocht met behulp van de keukentrap. Doordat het strak onder een 'visgraat' van zijtakjes is gebouwd, en de bovenrand van het nest ook nog eens een beetje naar binnen helt, is het niet mogelijk in de nestkom te kijken. De takken vormen een soort dakje. Er is slechts een kleine ruimte waar de vogel zich doorheen kan wurmen. Dan maar even voorzichtig met de vinger voelen: het nest is nog leeg.

29 maart

De laatste fase van de nestbouw van het Vuurgoudhaantje bestaat uit het voeren van de kom met veertjes. Om het beestje van dienst te zijn, maar natuurlijk ook om mee te kunnen genieten, verzamel ik uit het kippenhok wat veren. De meeste veren zijn echter veel te groot. Gelukkig heeft Bram Ubels nog een dode mannetjesmerel in de vriezer liggen. We strooien de veertjes op een zonnig taludje onder de nestboom.

31 maart

Een interessante waarneming in de avondschemer. Om 20.10 u. (inmiddels zomertijd) hoor ik het Vuurgoudhaantje roepen in de nestboom. Ze schiet als een bijna onzichtbaar schimmetje op het nest. Zou ze er gaan slapen? Na 5 minuten ingespannen turen verlaat

ze echter toch het nest en duikt de beschutting van de taxus in. Ze overnacht dus waarschijnlijk in de nestboom en nog niet op het nest.

4 april

Om 9.30 u. foerageert het vrouwtje in de ontluikende appelbomen van de boomgaard, vlakbij het nest. Direct daarna gaat ze over tot nestbouw, waarvoor ze materiaal verzamelt op het talud waar we de merelveertjes hebben uitgestrooid! Via een laaghangende eikentak wipt ze op de grond en pakt een ca. 15 cm. lange droge grashalm(?) op. Het verwerken van de grashalm in de nestkom duurt zeker een minuut of zeven.

5 april

Met Bram in het nest gekeken. De nestkom zit vol met zwarte veertjes! Er zijn nog geen eieren. Op het talud zijn nauwelijks nog veren te vinden. Alleen de grootste en aan elkaar geplakte verenbundeltjes zijn blijven liggen. Blijkbaar te groot voor het kleinste Europese vogeltje. Er zit in het nest ook een klein geel veertje, vermoedelijk van een mees. Aan de bovenrand zijn de veren zodanig in het nest gestoken, dat de veertjes over de nestkom naar binnen wijzen. Op die manier ontstaat een soort dakje, waaronder de broedende Vuurgoudhaan van bovenaf niet te zien is. Om deze reden gebruiken ze het liefst donkere veren, om extra onzichtbaar te zijn voor predatoren.

12 april

Nestcontrole met Bram, met goede hoop op de eerste eieren. De laatste dagen is het voorjaarsachtig, droog en zonnig, hoewel wel met nachtvorst (tot -5 gr.). Eerst onszelf ervan verzekerd dat er geen loerende predatoren in de buurt zijn (hier met name Gaaien). De kust is veilig. Er liggen vier eitjes in het nest, van bovenaf nauwelijks te zien. Heel voorzichtig een eitje in de hand bekeken: ongelooflijk klein en niet voor te stellen dat daaruit een vogel kan komen; witachtige basiskleur met rodige wolkjes. Typisch Vuurgoudhaantje: eieren van Goudhaantje zijn meer beige. Het mannetje zingt in de buurt. Het eerste ei moet dus op 9 april zijn gelegd; ca. 9 dagen later dan het vorig jaar gevonden nest. Dat zal met het weer te maken hebben: toen een periode met droog en extreem zonnig weer; nu juist vrij koud en na. Maar nog altijd enkele weken vroeger dan wat er in de literatuur (Cramp, Glutz) vermeld staat. Overigens heeft deze nestvondst een nieuw feit voor de wetenschap opgeleverd. In de literatuur wordt een maximale nestbouwperiode van 22 dagen genoemd (Glutz von Blotzheim & Bauer). Het paar op de Refter deed er 25 dagen over.

17 april

's Avonds rond 20.00 uur het paar bij het nest geobserveerd. Vrouw en man foerageren in de taxus waarin het nest zich bevindt en in een straal van 20 meter daar omheen. De

twijgen en knoppen van berk en zomereik en ook de bloesem van appelbomen worden minutieus afgezocht en regelmatig worden er prooien afgepikt. Sommige prooien zijn opvallend groot (ca. 0,5 cm). Bekend is dat Vuurgoudhaantjes en Goudhaantjes vaak hetzelfde territorium delen, waarbij geen sprake lijkt te zijn van onderlinge concurrentie. Een mogelijke verklaring hiervoor zou het verschil in voedselkeus zijn: Goudhaantje kleine prooien (vooral springstaarten) die in dichte vegetatie worden bemachtigd; Vuurgoudhaantje grotere prooien (spinnen) in meer open vegetatie. Tijdens het foerageren laat de man korte, zachte zangstrofes horen. De vrouw reageert met contactroepjes.

20 april

Het nest is geroofd. Al op afstand is te zien dat een deel van de nestbekleding (veren) uit het nest hangt. De nesttak is bezaaid met veren en er liggen ook veren op de grond. De nestkom is koud en nat. Er ligt nog 1 ei in. Er zijn geen kapotte eischalen. Van de Vuurgoudhaantjes geen spoor. De sporen van het delict wijzen in de richting van aartsvijand Gaai. Gaaien eten de eieren in één keer op, in tegenstelling tot muizen en ratten, die de eieren in het nest opeten, waardoor er eischalen achterblijven. Een paartje Gaaien is de laatste week actief met nestbouw aan de andere kant van het gebouw van de Rafter. Regelmatig zit er eentje te loeren in de tuin.

Hiermee is vandaag helaas een einde gekomen aan de observaties en kunnen alle plannen die ik nog had (filmen van voedingen, vogelexcursie vanaf de luie tuinstoel) niet meer worden uitgevoerd. Het paartje Vuurgoudhaan zal van voren af aan moeten beginnen met de hele cyclus van nestplaatskeuze, rituelen, nestbouw, eileg enzovoort. Vermoedelijk zullen ze een andere taxus uitkiezen, of misschien wel - zoals in Zuid-Limburg - een boom met veel klimop. Het tweede nest schijnt veel sneller klaar te zijn (Cramp, Glutz).

27 april

Volop voorjaar. De eerste dag van het jaar met temperaturen boven de 20 graden. Om 11.00 u. is het paartje weer actief in de taxus waarin het kapotte nest zit. De man zingt en vertoont opvallend gedrag naar de vrouw. Hij bolt zijn veren en richt zijn oranje kruin op terwijl hij deze spreidt. Opnieuw baltsgedrag! Hoe klein het vogeltje ook is, het ziet er indrukwekkend uit. De vrouw schiet onopvallend door de boom. Dan bezoekt ze het gepredeerde nest, rommelt er wat in en verdwijnt weer in de donkere boom. En passant trekt ze een wit spinsel van een tak. Ik controleer het nestje. Bijna alle veren zijn uit de nestkom verdwenen en er zit een gat in de onderkant van mos. Ze is dus weer met nestbouw bezig, waarbij ze het bouw materiaal van het oude nest hergebruikt. Het leven gaat door, ook het leven van de Vuurgoudhaantjes!

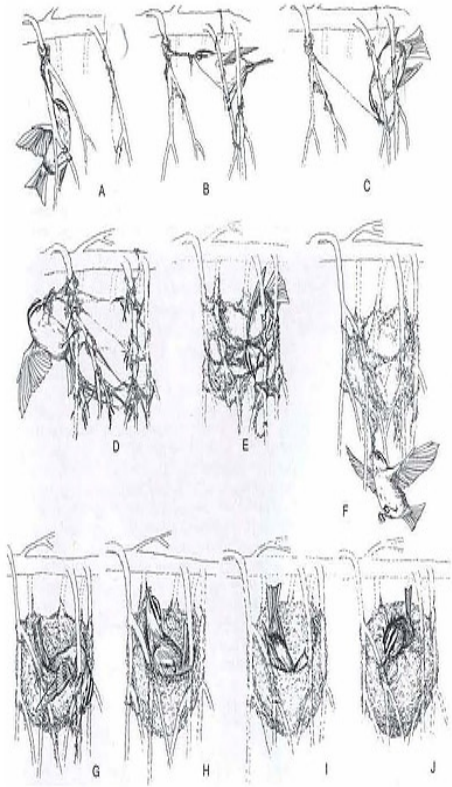

Foto 1: Het proces van nestbouw bij Vuurgoudhaantjes (Bauer & Glutz von Blotsheim 1991)

Foto 2. Het nest v/d Vuurgoudhaan zit aan het einde van de verst naar rechts hangende tak van de taxus.

Foto: Minne Feenstra

Foto 3: Het nestje van de Vuurgoudhaan is gepreedeerd, de veren hangen eruit.

Foto: Minne Feenstra

Foto 4. Het Goudhaantjesnest in de taxus bij villa Maartenshof.

Foto: Minne Feenstra

De Goudhaantjes van Dennenheuvel en Maartenshof

20 maart

Na een hevige maartse bui beginnen twee Goudhaantjes tegen elkaar op te zingen aan de Rijksstraatweg te Ubbergen. Het gaat om de parkachtige tuinen van de villa's Dennenheuvel en Maartenshof, tegenover de Refter. De eigenaren hebben me toestemming gegeven de terreinen te onderzoeken ten behoeve van het SOVON-nestkaartenproject. Het is halverwege de ochtend. Langs de oprijlaan van de villa Dennenheuvel staan gigantische fijnsparren. Al gauw zie ik een Goudhaantje de bomen inschieten, dat kort een mogelijke nestplaats bezoekt. Vijf minuten later blijkt hier inderdaad het nest te zitten, dat op dat moment door het vrouwtje (herkenbaar aan het gele kruintje) gevoerd wordt met veren. Mijn eerste nestvondst van de soort! Het nestje is gebouwd op 12 meter hoogte in een dichte, o. verhangende tak aan de noordoostzijde van de boom (de lijzijde). Het is de meest excentrische tak, waarvan het dichte uiteinde bijna als een op zichzelf staand eiland naast de boom 'zweeft'. Het vrouwtje komt elke vijf minuten met veertjes aanzetten - bruine, maar ook een witte van ca. 5 cm. groot. Via een min of meer vaste route worden de veertjes naar het nest gebracht. De route voert langs een kale tak, waar het Goudhaantje zich steeds kort, maar mooi laat zien.

Met de telescoop is te zien dat het nestje van mos is gemaakt, met aan de buitenkant veel stukjes korstmos (ter maskering). Dit is een verschil met het Vuurgoudhaantje, dat nauwelijks korstmossen gebruikt. De nesten van Goud- en Vuurgoudhaantjes zijn uniek in de vogelwereld. Ze zijn zeer compact, stabiel, duurzaam en sterker dan het nest van Staartmezen, dat qua bouwmaterialen vergelijkbaar is. Ze hebben de bijzondere eigenschap zeer rekbaar te zijn, waardoor ze meegroeien met de jongen. Het gebruik van spinnenwebben is het geheim hierbij. Daarnaast hebben ze zeer gunstige microklimatologische eigenschappen: ze isoleren optimaal en drogen zelfs na langdurige neerslag snel op. Dit is het evolutionaire antwoord op het eeuwige probleem van beide soorten met de warmtehuishouding. Goud- en Vuurgoudhaantjes behoren tot de kleinste zangvogels ter wereld. Het voordeel daarvan is dat ze als prooi oninteressant zijn. Ze worden zelden gepredeerd (zelfs Sperwermannen leggen zich liever toe op mezen). Het nadeel is de voortdurende energiebehoefte om warm te blijven. Uit proeven blijkt dat één uur zonder voedsel al fataal kan zijn (vergelijkbaar met spitsmuizen). Er moet de hele dag gefoerageerd worden, zelfs tijdens het zingen. Tijdens het broeden zijn de vrouwtjes zeer onrustig. Ze verlaten elke 35 minuten het nest om kort te foerageren. Een goed geïsoleerd nest is daarbij geen overbodige luxe. Om het legsel voldoende warm te houden worden de vrouwen door de mannen steeds intensiever op het nest gevoerd. De overleving van deze superkleine beestjes is eigenlijk een wonder.

Met de tot nu toe opgedane ervaringen ontwikkelt zich een zoekbeeld. Duidelijk is de voorkeur voor de uiteinden van de meest excentrisch gelegen takken van naaldbomen,

voldoende dicht om het nest te kunnen verstoppen en uit de wind gelegen. Gewapend met deze nieuwe inzichten betreed ik het tweede territorium, honderd meter verderop bij de villa Maartenshof. De kolossale fijnspaar voor het huis dient al jaren als zangpost en naar ik dacht ook als nestboom. Nu beoordeel ik de boom echter als minder geschikt, op basis van de positie ten opzichte van de wind en het ontbreken van dichte takken. Vlakbij het huis staat een mooie, dichte taxus. Een ver uitstekende tak op het oosten lijkt me de meest geschikte en dus onderwerp ik deze met de kijker aan een nauwkeurige inspectie. Niet ver van het uiteinde, tussen de dichte twijgen, hangt een klein mosbolletje met veel korstmos! Het nest zit op 4,5 m. hoogte. Met mijn inlevingsvermogen in ons kleinste vogeltje blijkt het de goede kant op te gaan!

Tijdens een uurtje posten wordt het nest regelmatig door Goudhaantjes met nestmateriaal bezocht. De nestbouw is in volle gang.
bezocht. De nestbouw is in volle gang.

23 maart Eerste Paasdag

De afgelopen twee dagen was het winters met sneeuwbuien. In de dakgoten ligt ijs. Er 'hopt' een Goudhaantje door de taxus. Het vogeltje zit vaak even op de nesttak, zonder het nest daadwerkelijk te bezoeken.

27 maart

Vandaag het nest ontdekt van een derde paar Goudhaan. Vanaf de villa Maartenshof vliegt een Goudhaantje over de Rijksstraatweg naar één van de oude zomereiken bij de Refter. Het vogeltje landt tegen de stam, waar deze bedekt is met mos. Met een pluk mos in de snavel vliegt hij rechtstreeks naar een grote fijnspaar op het terrein van de villa Maartenshof. Het nest zit een meter van het uiteinde van een tak, op 14m. hoogte, in een zeer dichte bos van hangende twijgen. Na een minuut vliegen hier twee Goudhaantjes uit. Dit nest bevindt zich ongeveer 60 m. van het nest in de taxus. De afstand tussen de eerstgevonden nesten bedraagt 80 m.

Op 29 maart (10.30-11.00 u.) is de nestbouw nog in volle gang en wordt door beide partners (waarschijnlijk steeds) mos aangevoerd. Ze halen het van plekken die ik niet kan overzien, maar eenmaal vliegt één van de vogeltjes weer richting de bemoste eik bij de Refter. Zonder hoogwerker is dit nest, evenals het eerste nest bij Dennenheuvel, niet te controleren. Mijn aandacht zal vooral uitgaan naar lage nest in de taxus.

28 maart

Het nest in de taxus bezocht, met behulp van een keukentrap. Het is nog leeg.

4 april

Niet ver van het nest in de fijnspar een Goudhaantje betrapt met een witte veer in de snavel. Blijkbaar na het gesleep met mos (door beide partners) nu de fase van de nestvoering aangebroken. Dit wordt alleen door de vrouw gedaan.

5 april

Met Bram mijn inmiddels vaste observatiepost ingenomen, met een perfect uitzicht op het nest in de taxus. Het paar Goudhaantjes houdt zich op in een andere taxus, zo'n 15 m. van de nestboom. Ze zijn opvallend druk aan het roepen. Eén van de vogels vliegt in onze richting, strijkt neer op een nog kale beukentak en begint hevig met de vleugels te trillen. Dit duurt ongeveer 30 seconden. Daarna vliegt één van de vogels rechtstreeks naar het nest, waaraan een bezoekje van minder dan een minuut wordt gebracht.

De literatuur vermeldt dat paringen tijdens de legfase bij het nest plaatsvinden. Voor de leg vinden er al proefparingen plaats. Mogelijk vinden deze wat verder van het nest plaats en heeft onze waarneming hierop betrekking. Dit komt overeen met mijn inschatting dat er nog geen eieren zijn, gezien het koude en natte weer van de laatste tijd.

12 april

Met Bram het nest beklommen met behulp van de keukentrap (10.15 u.). Om zo weinig mogelijk verstoring te veroorzaken houden we het bij een korte controle, waarbij met de hand even gevoeld wordt in de nestkom. Er zit één eitje in, dat vanmorgen gelegd zal zijn! Om 11.45 u. zien we weer één van de Goudhaantjes op het nest gaan.

13 april

12.00 uur. Het paar bevindt zich in de nestboom. De man zingt luid en voortdurend. Tussendoor klinken harde, ongewoon heldere roepjes. Er is iets speciaals gaande. Met hevig trillende vleugels hipt hij naar de nesttak tot een meter van het nest. Vervolgens schiet hij weer terug naar zijn oude positie. De zang gaat over in een heel diepe en harde zang. De vrouw schiet in zijn richting, maar wat zich precies afspeelt tussen de takken onttrekt zich aan het zicht. Ongetwijfeld heeft er een paring plaatsgevonden, dat het stadium 'proef' nu wel gepasseerd is. De man hevig trillend weer tevoorschijn. De vrouw bezoekt even kort het nest. Voorjaar in Ubbergen!

20 april

Nestcontrole met Bram om 10.30 uur. Van bovenaf is de nestinhoud niet te zien. Het zicht is onttrokken door een krans van naar binnen overhangende, grijze veertjes. Hiertussen ontwaar ik echter een verdacht, felgeel streepje. Voorzichtig aan de tak getrokken. Een kopje schiet omhoog. Fijn puntsnaveltje, zwart kraaloogje. We kijken

elkaar recht aan. Het kopje duikt weer onder de veertjes. Ze drukt zich in de nestkom. Dit gedrag wordt in de literatuur beschreven als één van de 'anti-predator strategies'.

Deze predator wil echter alleen maar even kijken, ten behoeve van de wetenschap en uit nieuwsgierigheid. Er zitten 9 eitjes in, meer beige gekleurd dan die van het Vuurgoudhaantje en een fractie groter. Tijdens de controle alarmeert het paar op enkele meters afstand van het nest met schrille roepjes. Gauw wegwezen! Later op de dag (18.30 u.) zie ik in het voorbijgaan de vrouw weer op het nest schieten.

3 mei

Het nest een poos met rust gelaten. De afgelopen periode waren de Goudhaantjes regelmatig actief in de taxus. Tijdens de controle van vandaag blijkt het nest gepredeerd. Duidelijke sporen ontbreken, maar er zit geen vogel op het nest en er zijn nog slechts twee eitjes. Het nest lijkt verlaten. Vermoedelijk Gaaienwerk.

5 mei

Het nest ligt er nog precies zo bij. De man zingt in de buurt. Eén van de eieren geopend. Het bevat een levenloos, bijna volgroeid embryo met een klein dooierrestant. Het nest is dus onlangs gepredeerd. Het is daarmee zeer onwaarschijnlijk dat de predatie door mijn bezoek in de hand gewerkt is.

Bestudering van het nest leert dat het aan vijf twijgjes hangt. In de nestrand zijn blauwe draadjes wol verwerkt. Waar ze die toch gevonden hebben...

Daarna naar Dennenheuvel, om met de telescoop het nest in de fijnspaar te controleren. Het hangt er geheel aan flarden getrokken bij. Het betere Eekhoornwerk. Een deel van de nestvoering ligt op het pad: zeer veel kleine gele mezenveren en oranje veren van (vermoedelijk) Roodborst. En verder... zit het vol met blauwe draadjes wol. In het daarop volgende gesprek met de bewoners blijkt hoe dat zit: De vrouw des huize heeft een oude trui op de voedertafel ter beschikking gesteld aan de mezen. Hiermee is ook duidelijk geworden dat het paar Goudhaantjes van de Maartenshof de territoriumgrenzen van Dennenheuvel niet al te nauw genomen hebben. De voedertafel staat namelijk vlakbij de nestboom van Dennenheuvel en daarmee waarschijnlijk middenin het territorium! Blijkbaar worden er grenzen overschreden, als het gaat om de zoektocht naar schaarse nestvoering. De afstand tussen beide nesten is ongeveer 80 m.

7 mei

Benieuwd naar het laatste nest in de hoge fijnspaar bij de villa Maartenshof, nu alle nesten eromheen gepredeerd zijn. Komen hier überhaupt wel jongen groot? Het antwoord laat niet lang op zich wachten. Hoog in de boom hangt het aan gort getrokken nest, honderden veertjes in allerlei kleuren. Ook leuke beestjes, die Eekhoorns!

Eimaten: Vuurgoudhaantje 1,29 x 1,02 cm.; Goudhaantje 1,31 x 1,05 cm.

Foto 5. Een opgewonden man Vuurgoudhaan in optima forma.

Foto: Harvey van Diek

Foto 6. Het Goudhaantje moet altijd op zoek naar voedsel om te overleven.

Foto: Harvey van Diek

Literatuur

- BAUER K. & U.N. GLUTZ VON BLOTZHEIM 1992. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 12/II Passeriformes (3. Teil) Sylviidae
- CRAMP, S. ET AL. 1991. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. The birds of the Western Palearctic. Volume VI Warblers
- PELLINKHOF J.H. EN H.W. KLERK DE REUS 2002. Het broeden van Vuurgoudhaantje (*Regulus ignicapillus*) in Nederland. *Limosa* 75 (2002): 81-84
- HUSTINGS, F, 2002. Broedende Vuurgoudhanen (*Regulus ignicapillus*) in Nederland: hoe het verder ging. *Limosa* 75 (2002) 85-90

Werkvolk van de VWG:

Kell Eradus

Tja, als je als eerste gevraagd wordt om een stukje over jezelf te schrijven. Waar begin je dan? Mijn naam is Kell Eradus en ben woonachtig in Reek met mijn vrouw, Alison, en twee kinderen. Vanaf eind jaren tachtig ben ik lid van de VWG-Rijk van Nijmegen. Wel heb ik eens wat uitstapjes gemaakt en woonde ik in andere delen van het land en in Engeland maar altijd keerde ik terug. Het Land van Cuijk, daar draaide het bij mij eigenlijk om. Vogelen in en om Grave, Gassel en Mill. Dat is altijd 'mijn werkgebied' gebleven. Al woon ik nu buiten het werkgebied, in die omgeving ben ik nog het meest te vinden.

'Werkvolk' doet natuurlijk ook wat. Bij mij zijn dit verschillende activiteiten: de eerste jaren vooral broedvogelinventarisaties in o.a. de Ullingse Bergen, Wanroij, Grave en Gassel. Ook de jaarlijkse wintervogeltelling liet ik niet aan mij voorbijgaan. Mooie momenten uit de beginjaren waren de broedende Grauwe Klauwier in de Tongelaar en de ontdekking van broedende Porseleinhoentjes nabij de Ullingse Bergen.

Later werd mijn interesse steeds groter voor de Kraaijenbergse Plassen en ik heb in het begin van 2002 een broedvogelinventarisatie opgezet samen met Meino Koning, Bart Hoogesteger en Peter Pelser. De belangrijkste reden was het volgen van zeldzame en schaarse soorten rondom het gehele gebied. Het resulteerde erin dat we gesprekspartner werden van Smals, Gemeente Cuijk, Provincie Noord-Brabant en Brabants Landschap. Dit alles resulteerde in de aanleg van de plaat voor de hut van Plas 5 en de kunstmatige eilandjes voor de broedende Visdieven in dezelfde plas. Ten slotte hebben wij ook invloed gehad op de aanleg van de natuuroever bij Plas 7 (ZW), waarbij gezegd moet worden dat de hulp van Frank Willems erg belangrijk was!

In het najaar van 2007 heb ik een begin gemaakt met trektellen in Keent, maar helaas was er te weinig animo voor om hier met meerdere tellers te zitten. Wie weet wordt dit

nog eens opgepakt. Wel wordt Keent jaarlijks geïnventariseerd op broedvogels en daar kan ik een adviserende rol bij spelen.

De laatste jaren zijn mijn activiteiten voornamelijk op ganzen gericht. Met Berend Voslamber werk ik mee aan het landelijk onderzoek naar Grauwe Ganzen en ik ring, vang en volg deze vogels op vele plaatsen door het hele land. Sinds 2007 is mijn onderzoeksgebied, de ganzenkolonie van het stuwcomplex Grave, aan dit landelijk onderzoek gekoppeld. In deze broedkolonie broeden jaarlijks tussen de 150 en 200 paar ganzen, waarvan ik ongeveer jaarlijks 100 nesten en alle jongen volg. Anders dan bijvoorbeeld in de Ooijpolder bestaat deze kolonie uit meerdere soorten ganzen. Zo broeden hier jaarlijks Canadese Gans, Brandgans, Grauwe Gans, Nijlgans en Soepgans zij aan zij. Maar ook soorten als Kolgans, Indische Gans en Sneeuwgans zijn aanwezig en ook deze gaan waarschijnlijk een keer tot broeden over.

Het onderzoek op zo'n plek is geweldig, want buiten de ganzen is het stuwcomplex en omgeving een aantrekkelijke plek voor vele andere vogels. Zo vond ik in 2007 een nest van een Oeverloper en in 2008 een Grauwe Klauwier en een Noordse Stern!

Wie weet tot gauw ergens in het Land van Cuijk.....

Foto 1. Grauwe Ganzen vangen in de Millingerwaard, aug '08.

Foto: Fons van Bindsbergen

Foto 2. Ganzennesten markeren op het stuwcomplex Grave, maart '09.

Foto: Els Loeffen

Geringde zilverreigers in het werkgebied (2)

Berend Voslamber, berend.voslamber@sovon.nl

Na de waarneming van een Kleine Zilverreiger met kleurring nu een verhaal over een Grote Zilverreiger met kleurring.

Echter voorafgaand aan dat verhaal nog een toevoeging bij het Kleine Zilverreigerverhaal. Het bleek dat niemand minder dan Kell Eradus ons allen voor was gegaan. Hij zag op 29 mei 2005 in een groepje van drie Kleine Zilverreigers bij plas 8 van de Kraaijenbergse Plassen een gekleurringde vogel. Deze vogel had twee witte kleurringen. Op de rechterpoot stonden hier drie horizontale strepen op (3 bar) en op de linkerpoot stonden twee horizontale strepen (2 bar). Na enige tijd gefoerageerd te hebben verdwenen de vogels in westelijke richting. Deze vogel bleek afkomstig uit de kolonie op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog en was daar door Otto Overdijk als nestjong geringd op 3 augustus 2004. De vogel was nog niet eerder buiten het eiland gezien.

Gekleurringde Grote Zilverreigers

Dan de gekleurringde Grote Zilverreigers. Toen ik begon met dit stukje ging het om één vogel, maar inmiddels is er een tweede bijgekomen.

Geel 000

In het najaar van 2008 werd voor zover nu bekend de eerste Grote Zilverreiger met kleurring waargenomen in het werkgebied van de Vogelwerkgroep. Het ging om een vogel die eerst bij de Oude Waal bij De Bijland werd waargenomen en een tijdje later bij Erlecom.

De waarneming bij de Bijlandse Oude Waal werd gedaan door Arjen Poelmans. Hij zag de vogel foerageren op 13 september 2008.

Daarna werd de vogel enige tijd niet gezien om op 19 oktober 2008 op te duiken langs de plas bij de bankjes bij Erlecom alwaar hij/zij door mij werd gezien. Hier foerageerde de vogel in een groepje met zeven andere Grote Zilverreigers bij een vissende groep Aalscholvers. Dat gedrag laten Grote Zilverreigers vaker zien. Ze vliegen vanaf de slaappleats in de Millingerhof bij Kekerdome met de Aalscholvers mee. Die laatste foerageren in sociale groepen in plassen in de uiterwaarden, maar zoeken ook het binnenland op. Als de Aalscholvers vissen in plassen met ondiepe oeverzones staan

daar vaak Grote Zilverreigers en Blauwe Reigers te wachten op vissen die in blinde paniek de oevervegetatie in vluchten. Makkelijke hapjes voor de reigers!

De code van de geringde reiger was geel 000. Hij/zij werd geringd in Polen door Chris Kaczmarek in een kolonie in het Jeziorsko Reservoir bij het gehucht Brodnia (51.47 N/18.40 E) als nestjong in een nest met 2 jongen op 8 juni 2008. Het ging dus om een jonge vogel die na het ringen tot nu toe alleen in de Gelderse Poort werd waargenomen.

Lime/donkerblauw/wit en lime/rood/wit

Op 23 april 2009 volgden de tweede en derde geringde Grote Zilverreiger. Op dat moment zaten er vijf Grote Zilverreigers te foerageren in het gebied ten noorden van de Oude Waal. Op zich was dat al bijzonder, omdat er al een tijdje geen zilverreigers meer zaten in het gebied. Groot was mijn verbazing dat één van de vogels ook nog geringd was. Het ging om een combinatie van kleurringen met van boven naar beneden lime/donkerblauw/wit. Later die dag zag Harvey van Diek dezelfde groep en er bleken zelfs twee vogels geringd te zijn. De tweede had de combinatie lime/rood/wit. De vogels kwamen opmerkelijk genoeg niet uit het oosten, maar uit het zuiden. Ze werden in mei en juni 2007 geringd als jong in een kolonie bij Lac de Grand-Lieu (Loire Atlantique) in Frankrijk. Helaas is de ringdatum niet bekend, omdat er per abuis twee vogels met dezelfde ringcode werden geringd. De eerste vogel werd op 2 mei of 10 mei van ringen voorzien en de ander op 4 mei of 6 juni. De eerste vogel werd niet eerder waargenomen, terwijl de tweede (vermoedelijk onze vogel) op 2 april 2008 in de buurt van Colleville (Manche, Frankrijk, 49.23N/00.26W) werd gezien.

Aantallen

Het is niet vreemd dat er eindelijk eens gekleurringde Grote Zilverreigers in de Gelderse Poort opduiken. Er worden inmiddels in een aantal kolonies in Europa vogels geringd. De soort is zijn verspreidingsgebied gigantisch aan het uitbreiden. Eigenlijk zouden er meer jongen geringd moeten worden om een goed beeld van de verplaatsingen te krijgen. De aantallen herkenbare vogels zijn groter dan een aantal jaren geleden maar nog steeds aan de geringe kant.

In de Gelderse Poort komen jaarlijks tot circa 200 Grote Zilverreigers voor. Afgelopen najaar was wat dat betreft wat aan de magere kant. Op de belangrijke slaappleats in de Millingerhof bleven de aantallen op 48 (9 oktober) steken. In 2007 lag het maximum op bijna 200 stuks (193 op 13 november). Opmerkelijk was dat ook de Aalscholvers in het najaar van 2008 in geringere aantallen aanwezig waren. Blijkbaar was er iets aan de hand met het visaanbod. De zilverreigers die in de Millingerhof slapen volgen voor het overgrote deel de sociaal vissende groepen Aalscholvers.

In het voorjaar zijn de aantallen Grote Zilverreigers in ons werkgebied aanmerkelijk geringer dan in het najaar. De vogels worden dan voornamelijk aangetroffen in de

plas/draszone rond de Oude Waal. Het voedsel bestaat dan vermoedelijk voor een groot deel uit waterinsecten, kikkers en stekelbaarzen.

Mogelijk is het grootste deel van de vogels die ons in het najaar bezoeken van oostelijk origine en komen de vogels die in het voorjaar hier opduiken voornamelijk uit het zuiden. Maar ik zou op basis van deze drie aflezingen mijn handen er niet voor in het vuur durven steken en aflezingen in de toekomst zullen moeten uitwijzen in hoeverre mijn gedachten hierover juist zijn.

Ik ben zeer geïnteresseerd in waarnemingen van gekleurringde zilverreigers en zal als er nieuwe waarnemingen worden gedaan hierover weer rapporteren in de Mourik.

Grote Zilverreiger 'Geel 000', Erlecomse waard, 19 okt. 2008. Foto: Berend Voslamber

Grote Zilverreiger 'Lime/donkerblauw/wit', Oude Waal, 23 april '09. Foto: Harvey v. Diek

De Cook Eilanden

Marcel Bingley, bingley@xs4all.nl

In november 2008 brachten Ria Vogels en ik een bezoek aan de Cook Eilanden. Een niet alledaagse bestemming, maar ik had mijn (heer)oom Jan, die daar al ruim vijftig jaar missionaris is, beloofd 'eens langs te komen'. We combineerden dit bezoek met een reis door Nieuw-Zeeland.

De Cook Eilanden liggen in de Stille Zuidzee, 4.000 km. ten zuiden van Hawaii, 3.000 km noordoost van Nieuw-Zeeland en 9.000 km ten westen van Zuid-Amerika. Ze bestaan uit een noordelijke groep (zes eilanden, alle atollen) en een zuidelijke groep (negen eilanden die over het algemeen hoger en jonger zijn, alhoewel ook hier enkele atollen). Deze twee groepen met een totale landoppervlakte van 250 km² liggen zo'n 1.000 km uit elkaar. Er wonen ongeveer 20.000 mensen, waarvan de helft op het hoofdeiland Rarotonga. De oorspronkelijke bewoners zijn Maori.

Wij bezochten het hoofdeiland Rarotonga en brachten een kleine week door op Mauke, waar mijn oom woont. Beide eilanden behoren tot de zuidelijke groep, die redelijk te bereizen is. De noordelijke groep wordt niet of nauwelijks door toeristen bezocht.

Vogels

Ondanks hun kleine oppervlakte zijn de Cook Eilanden in tweeërlei opzicht van belang voor vogels. Ten eerste vanwege de endemische soorten die er voorkomen en ten tweede als broedgelegenheid voor zeevogels. Zo kent de groep verschillende eilanden die als natuurreservaat gelden: Suvarrow in het noorden met broedkolonies voor elf zeevogelsoorten, waaronder Sooty Tern, Brown Booby, Masked Booby, Lesser Frigatebird en Great Frigatebird. Daarnaast is het een belangrijke overwinteringsplaats voor Bristle-thighed Curlew. Ook de eilandjes Takutea en Manuae bevatten zeevogelkolonies (Red-footed Booby en Red-tailed Tropicbird bijvoorbeeld).

De endemische soorten die er voorkomen zijn : Cook Islands Fruit-dove, Atiu Swiftlet, Mangaia Kingfisher, Rarotonga Flycatcher, Cook Islands Warbler en Rarotonga Starling.

Tot slot mogen de volgende introducties niet onvermeld blijven: de Blue Lorikeet werd geïntroduceerd op Aitutaki, omdat deze bedreigd werd op Tahiti (predatie door ratten, katten en Swamp Harrier). Vrij recent (in 2007) werd de Rimatara Lorikeet van Rimatara (Frans Polynesië) op Atiu geïntroduceerd om een 'reserve-populatie' op te bouwen. Dit

na uitgebreide onderhandelingen waarbij de regeringen en de bevolking van beide eilanden kwamen tot een 'Memorandum of Understanding' (waarin onder andere staat beschreven dat de bewoners van Rimatara eigenaren van de vogels blijven!). De meest 'succesvolle' introductie betreft die van de Indian Mynah (*Treurmaina*) in 1915, die werd binnengebracht om de *Coconut Stick Insect* te bestrijden. De rest laat zich raden...

Rarotonga

Het hoofdeiland met een omtrek van 35 kilometer benadert vrij goed het begrip 'bounty-eiland': met een vrij ontoegankelijk binnenland (bos op steile hellingen) heeft het een brede, vruchtbare kuststrook met één weg, waarop de bussen 'Clockwise' en 'Anti-clockwise' hun rondjes rijden vergezeld van talrijke motorfietsjes. Alles gegarneerd met mooie stranden en fraaie lagunes. Die bewandelend vonden we al snel de wintergasten Pacific Golden Plover (*Aziatische Goudplevier*) en Wandering Tattler (*Amerikaanse Grijsze Ruiters*). Op de Mynah's waren we toen wel uitgekeken, maar op de baltsende Witte Sterns lukt dat nooit (mijn oom weet nu na al die jaren dat het géén duifjes zijn...).

In het zuidoosten ligt een klein reservaat voor de bedreigde Rarotonga Flycatcher (*Rarotonga Monarch*): Takitumu Conservation Area. In 1973 werd de totale populatie op 25 vogels geschat, inmiddels is deze weer aangegroeid tot ruim 200 en wordt de vogel ook weer buiten het reservaat waargenomen. De vogel moet vooral beschermd worden tegen de rat en Allison, onze stoere Australische gids, wees ons op de vele rattenfallen: stukken PVC pijp met daarin lokvoer dat bewerkt is met bloedverdunners. De rat sterft zo zonder zich dorstig, zoals bij vergiftiging, naar een bron te slepen en daar het drinkwater te bederven. De Karekori, zoals de Maori hem noemen, liet zich regelmatig horen met zijn schelle zang, maar we zagen 'm slechts eenmaal kort tussen het gebladerte scharrelen. De ook bijzondere Rarotonga Starling was beter te bewonderen, evenals een onwaarschijnlijk mooi overkomende White-tailed Tropicbird. De plek is verder bijzonder vanwege de roestplekken voor vliegende honden. Een prachtig reservaatje dat de landeigenaren (drie Maori families) voor een symbolisch bedrag ter beschikking stellen aan het project. De Cook Eilanden kennen namelijk enkele bijzondere wetten: zo mag grond nooit verkocht worden (hoogstens geleased), er niet hoger dan een kokosnootboom worden gebouwd en voor de kustwateren kan door de familie-oudsten een ra'ui worden afgekondigd: er mag dan niet meer gejaagd en verzameld worden om het zeeleven een adempauze te gunnen.

Mauke

De vlucht van Rarotonga naar Mauke duurt een uurtje. Aan inchecken werd niet gedaan, iedereen snapte wel dat wij bij Father John hoorden (die zeker dertig kilo overgewicht wist mee te kletsen). Nooit vergeet ik de piloot die na het opstijgen een zonweringspaneeltje voor zijn ruit plaatste en rustig een mango ging verorberen.

Mauke is een eilandje met een omtrek van 17 kilometer en veel minder spectaculair dan

Rarotonga. Het is vrijwel vlak met een kust die bestaat uit versteende koraalriffen met een op veel plekken ondoordringbare begroeiing. Die versteende structuur doet wat karstachtig aan (het eiland kent dan ook verschillende grotten, die een prima drinkwaterreservoir vormen). Het midden van het eiland heeft een vruchtbare bodem met een lössachtige structuur. Daar liggen dan ook de landbouwgrondjes met o.a. zoete aardappel, ananas en taro (een soort cassave).

Ook hier de wintergasten, maar eenmaal zittend op de veranda bij mijn oom hoorden we de eerste Chattering Kingfisher, waarvan Mauke een endemische ondersoort kent. Enkele dagen later hadden we het geluk een Longtailed Cuckoo tussen de bomen heen te zien schieten en ook de Grey Ducks op de meertjes op het midden van het eiland werden gezien. Met mijn meegenomen reisscoopje heb ik ook nog wat uurtjes over zee getuurd, waarmee ik na de nodige moeite de standaard daar voorkomende soorten als Brown Noddy, Black Noddy, Redfooted Booby en Brown Booby kon onderkennen. Mooie Reef Herons (zowel witte als donkere morph) stapten daar regelmatig rond.

Opmerkelijk is dat het eiland geen honden toelaat: deze zijn decennia geleden in een eilandvergadering in de ban gedaan. Wel scharrelen er honderden varkentjes rond (geliefd vanwege hun vette vlees), die gevoerd worden met, hoe kan het ook anders, kokosnoot. Een bijzondere indruk maakte de kokosnootkrab (door een eilandbewoner in een nachtelijke expeditie speciaal voor Ria gevangen): een grote blauwe krabbensoort die 's nachts kokosnootbomen inklimt en met zijn schaar daar dan een noot losknijpt om die vervolgens op de grond op te peuzelen. Later hoorden we dat de krab een uitstekend soepje had opgeleverd...

Bronnen

De Cook Islands beschikken over een prachtig en voor iedereen te gebruiken naslagwerk: de Cook Islands Biodiversity Website (<http://cookislands.bishopmuseum.org/default.asp>).

Verder was het artikel in de (Dutch Birding) Club 4500 uitgave van januari 2007 erg handig (<http://www.dutchbirding.nl/content/club4500/club4500-JAN2007.pdf>)

De boeken die we gebruikten waren: Guide to the Cook Islands Birds, D.T. Holyoak, 1980

The Hand Guide to the birds of New Zealand, Hugh Robertson & Barrie Heather, 2001

Onze waarnemingen, soms met foto's, zijn te vinden op www.observado.org (zoeken op gebied Cook Eilanden).

Amerikaanse Grijze Ruiter.

Foto: Ria Vogels

Aziatische Goudplevier.

Foto: Ria Vogels

Chattering Kingfisher.

Foto: Ria Vogels

Een verbijsterende foto-ontmaskering, fenologische afwijkers, enkele (mega)klappers en soms opmerkelijk lage aantallen. Een heerlijke combinatie om een gevarieerde rubriek te verkrijgen. Veel leesplezier!

DUIKERS TOT EENDEN De **Kuifduiker** van de Kraaijenbergse Plassen (KBP) bleef tot 27 mrt. Op 14 apr dook hier nogmaals een vogel op. Na de eerste **Geoorde Fuut** 4 mrt op Reindersmeer varieerden de gemelde aantallen hier tussen twee en 17. In de Vilt bij Beugen zwom 21 mrt een adult, een dag later een op de Oude Waal in de Ooij. Alleen 4

Roerdomp, Oude Waal, 3 mei '09.

Foto: Menno Hornman

apr kwam een melding uit de Hatertse Vennen. Dezelfde dag dook ook de eerste op de Hamert op, waar er uiteindelijk tot drie werden gezien. Op KBP5 zwom er 7 apr een en een slaperig type 8 apr op het Eendenmeer. Op 19 en 20 apr zaten er drie op KBP4. Vaker onder dan boven water was de vogel van de Oude Waal tussen 21 en 23 apr. Een adult zomerkleed dreef 21 apr op KBP9 bij Heeswijk. Op 8 en 29 mei werd een stelletje op het

Driessensven vastgesteld. De **Roerdomp** van de Millingerwaard hopte hier nog in de plasjes tot 21 mrt. Niet veeleisend was de vogel van het Wijchens Ven, die zich van 3 tot 8 april ophield in een smalle rietkraag. Op 14 apr zat een 'hoemper' in de Groenlanden en 28 apr vloog er een over het Circul. Uiteindelijk werden velen verblijd met twee roepende mannen tussen 30 apr en 2 juni bij Tiengeboden. Een van de twee, of mogelijk een derde werd soms gezien of gehoord langs de Hezelstraat. Een zeldzaam moment vond 21 mei in de Groenlanden plaats. Daar werd 's ochtends een adult man **Woudaap** langsvliegend gezien, 's avonds tijdens de (negatieve) zoekactie hiernaar viel langs de Hezelstraat wel prompt een **Kwak** in. Op de avond van 9 apr was bij de Cilieboer zeer kort een **Koereiger** aanwezig. In het hoge gras van de natte Stadswaard in de Ooijpolder werd een tussen meeuwen foeragerende **Kleine Zilverreiger** bijna over het hoofd gezien. In de Gendtse Polder foerageerde er 25 apr een. Van 8 mei tot 12 mei

schuifelden er twee bij de Oude Waal. De adult in zomerkleed 12 juni bij de Kaliwaal zou dezelfde kunnen zijn als die van 13 juni in de Millingerwaard. Afgelopen periode moesten we het vaak doen met solitaire **Grote Zilverreigers**. Slechts op een aantal locaties verbleef een kleine groep van 3-6 vogels, zoals rond het Wezelse Veld bij Wijchen, in de Koningsvennen bij Milsbeek en rond de Oude Waal. Wel viel de wijde verspreiding door het werkgebied op. Op 23 apr foerageerden vijf vogels bij de Cilieboer waarvan er twee gekleurd waren. Opvallend ook was dat het vier vogels in zomerkleed, met donkere snavels, waren. Laatste meldingen kwamen 1 mei uit de Staartjeswaard bij Beuningen en Millingerwaard op 11 mei. Uitermate vroeg is de op 1 mrt doortrekkende **Purperreiger** over de Hamert. Een mogelijke vloog 19 mrt over de Kleine Vilt bij Beugen. Drie trokken er 30 mei over de binnenstad van Grave, een dag later een langs de Kaliwaal. Het Nieuwe Heerenven leverde 7 mei de eerste **Zwarte Ooievaar**. Een foeragerende vogel een dag later hier kan dezelfde zijn. Een adult trok 11 mei over het SOVON-kantoor, mogelijk dezelfde als die over het centrum van Nijmegen deze dag. Op 23 mei cirkelde er een hoog boven de Paardenweide in de Ooijpolder. Zeven **Ooievaars** werden 15 mrt eerst over Afferden, dan over de Mookerheide en vervolgens opgepikt boven Nijmegen. Broedparen bevonden zich op de Paardenwei, in de Kekerdome Waard, in Gennep, bij Beugen. In het Duitse deel van het werkgebied werden nesten bezet bij Zyfflich. Negen Ooievaars trokken 17 mrt over de Hamert, zeven cirkelden 28 mrt over de Diepen bij Milsbeek. Over Haps vloog 3 juni in een groep van vijf een exemplaar met links alle en rechts de buitenste paar handpennen wit. De eerste **Lepelaars** (drie) vlogen 27 mrt in de Ooij over de Waal naar oost, 6 apr volgde Wijchen. Daarna bleef het kabbelen met solitaire en kleine groepjes. De 3^e mei kende een kleine opleving met vijf bij de Kaliwaal. Vanaf eind mei, begin juni lopen de aantallen in de Ooij op tot minimaal veertien op 8 juni bij de Kaliwaal. Ook een aantal andere plekken, zoals de Loonse Waard bij Wijchen en de Afferdense en Drutense Waarden werden bedeed met enkelingen of groepjes. Het aantal pleisterende **Kleine Zwanen** bij Princepeel schommelde van 15 tot 19 feb tussen de 48 en 54. Bij KBP5 verbleven 21 feb drie vogels, de 24 overvliegende vogels in het Circul van de Ooij op 23 feb waren de laatsten dit voorjaar. De tot twaalf in de Princepeel pleisterende **Wilde Zwanen** hielden het langer vol, de laatste zeven werden 5 mrt gemeld. Tien trokken 1 mrt over de Hamert. Rond de KBP werden tussen de vele Toendrarietganzen ook weer enkele **Taigarietganzen** gemeld: op 22 feb een, 25 feb vijf, 28 feb drie en 3 mrt vier. De grootste groepen **Toendrarietgans** zaten 15 feb bij de Meersenhof bij Well (3500), 18 feb langs de Ceresweg bij Bergen (4000) en 23 feb bij de Eckeltse Beek bij Bergen (2000). Aardig wat **Kleine Rietganzen** kwamen binnen. Naast kleedkenmerken moesten ook typering als 'mak', 'wrak' of 'gaaf' (gezond; in grote groep ganzen) worden meegenomen om er achter te komen of we met bekende of nieuwe exemplaren te maken hadden. In de Ooij werd 16 keer een Kleine Rietgans

gemeld. Zes maal werd aangegeven dat de vogel mak was, tweemaal mank en de overige acht onbenoemd. Bij de Koningsvennen liep 21 en 22 feb een manke vogel, 28 feb zat deze in de uiterwaard bij Genneperhuis, Gennep. Bij de KBP verbleef 23, 25 en 28 feb een adult. Op 2 mrt liepen er twee bij Lage Wijth, Grave en een bij het Grote Grindgat, op 8 mrt een in de Loenense Buitenpolder en 29 mrt in de Oosterhoutse Waard. Even leek het erop dat bij de Oude Waal zich een herhaling van vorig jaar zou voordoen, dit keer verbleef een vogel slechts van 2 tot 8 mei. Een **Dwerggans** werd 21 feb uit een grote groep Kolganzen geplukt bij de Violenberg bij Milsbeek. In de Regtersteegse Weiden bij Gennep hing 7 mrt de bekende escape **Sneeuwgans** nog rond. Een blauwfasig geval werd vanaf 21 mrt tot in mei diverse malen rond Grave gemeld en leek het goed te kunnen vinden met een **Grauwe Gans**. Een ongeringde witte fase werd 21 mrt in de uiterwaarden bij Wellerlooi ontdekt. Gewaagd was de waarneming van twee overvliegende witte fases ten zuiden van Elst, namelijk vanuit de trein. Tussen 15 en eind februari schommelde het aantal **Brandganzen** in de Ooijpolder rond de 500. Een watervogeltelling op 16 feb bracht echter wat meer duidelijkheid, er werden deze dag in totaal 2200 pleisteraars geteld, met een groep van 1700 als grootste. Vanaf begin maart schoven de ganzen weer richting de Bemmelse Polder. Hier werden er maximaal 950 op 28 mrt geturfd. Bij Well verbleven 1 mrt er ongeveer 1000. De eerste winter **Rotgans** 6 mrt bij Persingen werd de volgende dag bij de Cilieboer terug gevonden. Het duo **Roodhalsgans** van de Violenberg, Milsbeek, ontdekt op 14 feb, bleef hier rondhangen tot 25 feb. Ondanks het groene gras werd de groene ring van een exemplaar bij de Oude Waal, aanwezig van 21 tot 29 apr, opgemerkt. Op vele plekken, maar voornamelijk in het Limburgse deel en rond de KBP, werden **Casarca's** opgemerkt, al dan niet van dubieus allooi. Een hybride **Kuifeend x Tafeleend** werd 21 mei ontdekt in de Millingerwaard. Maximaal vier **Smienten** bleven tot 10 mei bij de Oude Waal rondzwerven. Vermeldenswaard zijn de 82 **Krakeenden**

KuifxTafeleend, M'waard, 21 mei '09.

Foto: Harvey van Diek

18 feb in de uiterwaard bij Genneperhuis, Gennep. Tussen 13 en 30 mrt verbleef een groot aantal **Pijlstaarten** op de Oude Waal, maximaal 78 werden er op 26 mrt geteld. Op 19 mrt zaten er 66 bij de Kaliwaal. Van 1 tot 8 mei verbleef een af en toe zeer alert mannetje bij de Oude Waal, op 6 mei werd hier een paartje gezien. De eerste **Zomertaling** zwom vanaf 10 mrt op de Oude Waal. 14 mrt volgen de eerste grotere groepjes, nl. elf op de Oude Waal, twaalf in de Winssense Waarden en negen op de Hamert. Na een maximum van 20 op 21 mrt bij de Cilieboer schommelen de aantallen. Van de gemelde grote aantallen **Slobeenden**, voornamelijk rond de Oude Waal, zijn de

300 hier op 19 apr het vermelden waard. De man **Krooneend** bij Linden bij de KBP bleef hier tot 2 mrt, een andere verbleef van 1 tot 18 mrt in de Erpewaai bij Heumen. Een te plotse ontmoeting deed 2 apr een man opvliegen in de Millingerwaard. De groep van 58 **Tafeleenden** 2 mrt op de Mookerplas was de grootst gemelde, een groep van 57 zat 7 mrt in het havengebied van Gennep. Een drietal overgebleven **Toppers** deden tot 11 mrt ook nu weer diverse plassen van de KBP aan. In de Loonse Waard dook de 'bekende' **Eider** nog op van 19 tot 21 feb en vervolgens van 15 tot 17 mei. Te zien aan het kleed zwom hier van 10 tot 12 juni een nieuwe vogel. Een eerste zomer man zat alleen 12 apr op KBP7. Groepjes variërend van drie tot veertien **Brilduikers** verbleven op de bekende plekken: Mookerplas, KBP, Reindersmeer, Bisonbaai en Millingerwaard. Een uitschieter van 37 exemplaren zat 22 feb op KBP5. Na een laatste drietal 12 apr op KBP5 werd 25 apr nog mannetje bij Kommerdijk, Lingewaard gezien. Op drie na kwamen alle waarnemingen van **Nonnetjes**, tot aan de laatste man 30 mrt op de Oude Waal, uit de Ooijpolder. De overige drie zwommen 17 feb in de Loonse Waard, 21 feb bij Ressen en 29 mrt in de Bemmelse Polder (twee). Van 16 tot 19 feb verbleef het hoogste aantal, elf, op de Oude Waal. De 34 meldingen van de **Grote Zaagbek** lagen wijder verspreid, de laatste twee zwommen 28 mrt bij Ewijk.

SPERWERS TOT PLEVIEREN Erg vroeg, en nog wel vlinderend, meldde 22 apr de eerste **Wespendief** zich boven de stuwal bij Nijmegen. Ook de vlinderende vogel 30 apr boven Breedeweg is een vroege. De **Zwarte Wouw** 10 mrt over de Hatertse Vennen was er ook vroeg bij. Daarna werden er zoveel gemeld, dat het bijna opviel als ze *niet* werden gemeld. Ondanks regelmatige pendelvluchten richting de oude (Duitse) broedplek blijkt een nest tot 15 juni nog niet gevonden te zijn. De telpost op de Hamert noteerde afgelopen periode vijftien passanten. Beduidend minder **Rode Wouwen** werden gezien. 51 werden er doorgegeven. De Hamert noteerde zeven doortrekkers. Over de Bisselt bij Mook en Middelaar trok 4 juni de laatste voorjaarspassant langs. Tweetallen vlogen 5 apr langs Leuth, 7 mei over de Hamert en 19 mei over de Mookerheide. Een tweetal hing 23 mei rond bij de Klompenwaard. De man **Bruine Kiekendief** 22 mrt op de Hamert was de eerste dit voorjaar. Spannend, maar onduidelijk qua broedintenties, zijn de onregelmatig waargenomen man en vrouw in en rond de Groenlanden. In het Broek bij Haalderen vloog 25 apr een paar. De telpost over de Hamert kon liefst 50 streepjes zetten afgelopen maanden. Daartegenover staan 'slechts' elf **Blauwe Kiekendieven** over de telpost. De vele waarnemingen in op diverse locaties laten echter een wijdere verspreiding zien, ondanks dat een groot deel op de Hamert werd gemeld. Een Blauwe Kiekendief op 10 juni in de Groenlanden werd te kort gezien om een Grauwe uit te kunnen sluiten. Andere **Grauwe Kiekendieven** trokken 25 apr over Heumensoord, langs Niel, Duitsland en wederom een mogelijke joeg deze dag bij Gassel, maar werd te laat op de avond en te kort gezien. Over de Hamert trokken vogels op 2 en 12 mei. De eerste **Visarend** 30 mrt over de Millingerwaard werd gevolgd door

nog 27 waarnemingen, waarvan negen over de Hamert en zeven in de Ooijpolder. Over de Oude Waal trok 16 mei een vrouw **Roodpootvalk** zuidwestwaarts. 24 mei volgde een golfje met waarnemingen van een man bij KBP8, twee vrouwtjes langs Weurt en een man bij Tiengeboden in de Ooij. Een vrouw vloog 30 mei over de Polder van Beek in de Ooij. Een vrouw **Smelleken** speerde 21 feb over Malden, bij Velp (NB) joeg 23 feb een man. Over de uiterwaarden bij Bergen trok 1 mrt een vogel. Tussen 14 mrt en 28 apr trokken in totaal acht Smellekens. Een man werd opgemerkt bij de Ullingse Bergen op 10 apr, een vrouw vloog 25 apr over de Maasheggen bij Beugen. De laatste dit voorjaar vloog 10 mei over de KBP. De eerste **Boomvalk**, een vrij vroege, vloog 2 apr over de Duivelswaai bij Weurt. Pas 18 apr volgde de tweede waarneming in de Hatertse Vennen. Over de Hamert werden 19 apr tien trekkers genoteerd. Meldingen van **Slechtvalken** kwamen uit heel het werkgebied. Vaste plekken waren rond de KBP, de brug bij Ewijk, de EPON-centrale in Nijmegen en het havengebied van Gennep. Op de Hamert werd onregelmatig een onvolwassen vogel gezien. In de uiterwaarden bij Oeffelt riep 17 mei de eerste **Kwartel**, gevolgd door twee roepende vogels op 18 mei in de Ambtswaard bij Bommel. Op beide locaties werd 20 mei wederom een Kwartel gehoord. Langs de Koudedijk in de Ooij riep van 22 tot 28 mei een man. Verder werden roepende mannetjes gehoord op 21 mei in de Zoetepasweiden bij Boxmeer, 22 mei in de Winssense Waarden, 23 mei in de Sambeekse Broek bij Sint Anthonis, 27 mei bij Beneden-

Kraanvogels, Oude Waal, 13 maart '09.

Foto: Menno Hornman

Leeuwen, 5 juni langs de Querdamm in de Ooij, 13 juni op de Hamert, op 14 en twee op 15 juni in het Circul en 15 juni bij Het Bord bij Gassel. Nachtelijke doortrekkers werden 21 mei over Materborn (Dld) en 25 mei over Nijmegen gehoord. Curieus was de melding van een roepende **Kwartelkoning** op 22 mei in een weilandje bij de zuidelijke Groenlanden. Sloot ik de vorige rubriek de **Kraanvogels** af met 36 naar het oosten trekkende bij Boxmeer op 14 feb, op 17 feb bleken

36 vogels aan de grond te staan bij de Maasheggen bij Beugen, waar ze werden opgejaagd door een wandelaar. De intro naar een doortrekgolf begon 22 feb met kleine groepjes, wakkerde aan tot grotere groepjes op 27 en 28 feb, om vervolgens 1 maart met duizenden vogels tot een hoogtepunt te komen. Op 2 en 3 mrt volgden nog wat naweeën. Een opwelling volgde 12 mrt met enkele tientallen doortrekkers. De Hamert noteerde in totaal 1264 Kraanvogels, waarvan het grootste deel op 1 maart langskwam. Twee vogels stonden 27 apr aan de grond op de Hamert, op 5 mei trok hier nog een

eenzame vogel naar noordoost. Ook dit jaar werden we getrakteerd op de prachtige **Steltkluut**, een paartje hing 29 apr rond bij de Kaliwaal. 's Morgens waren ze al gezien bij de Oude Waal. Na eerst achteraf te hebben gezeten, kwamen ze later vlak langs de dijk foerageren en konden zelfs parend worden waargenomen. Zouden ze, net als vorig jaar, 'net' over de grens in Duitsland gaan broeden? Bij de Karbrug langs de Linge doken 13 apr de eerste twee **Kluten** op. Tot 13 apr werden hier tot negen vogels gezien. In de Erlecomse Waard verpoosde 6 apr een vogel en 12 en 13 apr liepen er twee in de Waalstrang bij Lent. Leuk zijn de waarnemingen van twee Kluten op de Hamert op 16 apr en de vier langstrekken bij het Grote Grindgat. Twee vlogen 23 apr langs KBP8. Van 9 mei tot 14 juni werden twee Kluten bij de Loonse Waard gezien en ook de nieuwe afgravingen in het Zwanebroekje in de Ooij werden 22 mei door twee vogels gevonden. Bij de Leemput van Milsbeek foerageerde 11 mrt de eerste **Kleine Plevier**, op 13 mrt zaten er twee in de Millingerwaard. Voornamelijk op de Hamert werden daarna grotere groepen gezien, zoals vijftien op 20 mrt en 20 op 15 apr. Tussen begin mei en 2 juni liep het dagmaximum op tot 43 op 2 juni. Bij de Vilt bij Beugen zaten er tien op 25 apr en 31 op 2 mei. Naast de vele waargenomen **Bontbekplevieren** op de Hamert, alwaar 12 mrt ook de eerste vier voor dit voorjaar zaten, kwamen meldingen binnen van de Mookerheide op 14 mrt en de Koningsvennen op 26 apr (beide overvliegend), het Grote Grindgat bij Weurt op 28 apr en 2 mei, de Loonse Waard op 18 mei, de KBP op 3, 4 en 9 mei en 8 juni, het grindgat bij Mill op 12 mei en de Kleine Vilt op 15 mei. Het grootste aantal, vijftien, liep 6 mei op de Hamert. Tussen 26 feb en 6 mei werden 24 waarnemingen van de **Goudplevier** doorgegeven. Opvallende waarnemingen: 1 mrt 37 over de Hamert, van 7 tot 11 mrt maximaal elf in de uiterwaarden bij Heijen pleisterend, 20 over het Driessensven op 8 mrt en 16 over de Mookerheide op 11 mrt. 23 trokken 16 mrt over de Oude Waal, een dag later 16 over de Paardenweide. Op 6 mei stond een adult zomerkleed aan de grond bij het Driessensven. Over de Winssense Waarden werd 31 mrt een **Zilverplevier** opgemerkt. Bij het Grote Grindgat bij Weurt pleisterde er een van 28 apr tot 1 mei. Bij KBP7 verbleef 5 mei een adult zomerkleed en de Hamert was goed voor een vogel op 11 mei. Op de Gebrande Kamp bij Milsbeek liep er een op 27 mei.

STRANDLOPERS TOT LEEUWERIKEN Na de ontdekking van een Kanoet 6 mei in de Waalstrang bij Lent werd dezelfde dag er een bij het Grote Grindgat gevonden. Bij Lent dook later die dag een tweede op, waarvan er een ook 7 mei nog aanwezig was. Deze dag liep ook een adult zomerkleed op de Hamert rond. Van 18 tot 20 mei was een adult zomerkleed mooi te bekijken in de Erlecomse Waard. Dit voorjaar werden aardig wat Drieteenstrandlopers gezien. De eerste dook 2 mei op de Hamert op, gevolgd door een adult op 3 mei op KBP7. De Hamert was 6 mei weer goed voor een exemplaar en drie dribbelden 9 en 10 mei langs de rand van KBP7. 8 en 9 mei liep een adult in de Loonse Waard. Bij de Kuilen bij Langenboom verbleef 16 mei een adult. Een fraai zomerkleed

exemplaar kon 10 juni vanaf 4 meter gefotografeerd worden en zat hier ook de volgende dag nog. Slechts twee **Kleine Strandlopers** kwamen door, op 7 en 9 mei op het Nieuwe Heerenven. **Temmincks Strandlopers** waren 'iets' talrijker. Na de eerste twee op 4 mei op het Nieuwe Heerenven verbleven er hier van 5 tot 7 mei drie. Op 8, 9 en 12 mei werden hier solitaire vogels gemeld. Bij plas 7 van de KBP werden eerst twee vogels op 9 mei gezien, van 9 tot 16 mei werd hier onregelmatig nog een vogel gezien. Een toegift kwam 12 juni vanaf KBP7. Grappig is de waarneming van een adult zomerkleed **Krombekstrandloper** 6 mei, namelijk op de Bergerheide. Tussen 9 mrt en 8 juni werden 28 keer **Bonte Strandlopers** gemeld, met 45 exemplaren. Meeste meldingen kwamen vanaf de Hamert, 24 mrt was een leuke dag met groepjes van vijf bij de Cilieboer, vier bij de Erlecomse Waard en een in de Millingerwaard. De eerste **Kemphaan** scharrelde 13 mrt achter de Oude Waal in de Ooij. Tot 24 mrt werden er hier max vier gezien. Tot 19 mei kwamen meldingen binnen. Veertien foerageerden er 5 apr in de Gendtse Polder. De grootste groep, 20, liep 3 mei op het Nieuwe Heerenven. Tegen **Bokjes** werd nog aangelopen op 25 mrt in het Quin bij Afferden (twee), in de Millingerwaard van 26 mrt tot 21 apr (max 3 op een dag), de Gebrande Kamp op 27 mrt, op 1 apr zowel in het stroomdal van de Niers bij Gennep als bij KBP9 bij Heeswijk en de op een na laatste op 15 apr in het Driessensven. Terwijl de meeste **Watersnippen** doortrokken, bleef er sinds lange tijd een tweetal langere tijd hangen bij de Oude Waal, en dat werd hierbij ook regelmatig baltsend gezien en gehoord, zelfs in de nacht. Ook in de Millingerwaard hingen er tot in juni twee rond. Nog zestien waarnemingen van **Houtsnippen** kwamen binnen. Deze staan los van de waarnemingen van twee baltsende Houtsnippen bij het Geldernsch-Nierskanaal begin maart. Het aantal **Grutto's** liep in maart op in de Winssense Waarden tot 115 op 20 mrt, tot 105 op 22 mrt, in de Oosterhoutse Waard tot 157 op 24 mrt. Pas in april bereikte de Cilieboer zijn hoogtepunt met 110 op 12 apr. Geijkte toevoeging bij waarnemingen van **IJslandse Grutto** is *'het kunnen er ook meer zijn geweest'* en geeft aan hoe moeilijk de determinatie soms kon zijn van vogels in winterkleed. Ondanks de hogere aantallen gewone Grutto's in de Oosterhoutse Waard werden er toch opvallend meer IJslanders bij de Oude Waal geteld. Op 14 april werd hier het dagmaximum geteld: 120. Tegenover maximaal zes op 26 mrt in de Oosterhoutse Waard. Overige groepen werden gezien op 20 mrt in de Winssense Waarden (17), 5 april in de Gendtse Polder (15) en 19 apr aan de Lingeplasjes bij de Karbrug (26). De laatsten, een groep van elf, zaten 19 apr bij de Oude Waal. In de Oosterhoutse Waard verbleef 5 mrt een vogel met een oranje vlag aan de poten, afkomstig van een Frans IJslandse-Gruttokleurringproject. Een adult zomerkleed **Rosse Grutto** ging 22 april op de foto bij KBP5. Vergeleken met voorgaande jaren kwamen aardig wat **Regenwulpen** door. Achter de Oude Waal foerageerden 1 apr de eerste twee, hierna volgden nog 28 meldingen met 77 zichtbare exemplaren. Ook werden er nachtelijke waarnemingen verricht, zodat het aantal nog een stukje hoger ligt. De adult winterkleed **Zwarte Ruiter** 19 mrt bij de Cilieboer was de eerste voor dit jaar. Daarna volgden tot 7 juni

waarnemingen, voornamelijk geconcentreerd op de Hamert en in de Ooijpolder. Grootste groep was zes, 19 april foeragerend op de Hamert. In de Erlecomse Waard liep 21 april een Zwarte Ruiter met aan de rechterpoot een rood buisje. In de Waalstrang bij Lent liep 1 mrt de eerste **Tureluur**, de tweede waarneming van een drietal werd 4 mrt bij de Oude Waal verricht. Hier liep het daarna op tot 45 vogels op 20 mrt. Op 2 juni hadden 17 vogels zich alweer verzameld in de Bemmelse Polder, 9 juni liepen er veertien bij de Oude Waal. Op de Hamert foerageerde 18 mrt de eerste **Groenpootruiter**. Pas 25 mrt volgde de tweede in de Oosterhoutse Waard. Hierna liepen de aantallen voornamelijk op de Hamert en in de Ooijpolder op, met een dagmaximum van 22 voor het Heerenven op 13 mei, 30 bij de Oude Waal op 4 mei en 21 in de Erlecomse Waard op 6 mei. **Witgatjes** werden op vele plekken vastgesteld, grootste groepjes liepen 26 feb in de Millingerwaard (9) en op 10 apr op de Hamert (14). Een afwijkende Witgat, met een relatief lange omlaag gebogen snavel, liep 11 apr tussen zes andere bij de Gebrande Kamp. Het Heerenven leverde 22 apr de eerste **Bosruiter** op. Vervolgens liepen de aantallen op tot maximaal 21 op 7 mei. Ook de Kleine Vilt bij Beugen liet zich niet onbetuigd en leverde als tweede gebied het gros van de waarnemingen. Hier werd een dagtotaal van 19 op 5 mei geteld. De Erlecomse Waard was 6 mei goed voor zes stuks, de Oude Waal deed mee met maximaal vijf op 3 mei. De laatste voor het voorjaar liep 5 juni in de Millingerwaard. Vanuit geschikte gebieden kwamen vanaf 4 april weer aardig wat **Oeverloper**meldingen. De Loonse Waard bij Wijchen had met tien vogels op 9 mei de grootste groep. Aan de kade in Well liet van 28 feb tot 2 mrt een eerstewinter **Zwartkopmeeuw** zich fraai bekijken. Waarschijnlijk dezelfde vogel dook hier 11 mrt weer op. Een adult zomerkleed dobberde 5 mrt tussen Kokmeeuwen op de Oude Waal, twee adult in zomerkleed liepen 10 mrt in een weiland met Kokmeeuwen bij Middelaar. Een eerste zomer vloog 21 mrt over het Pikmeeuwenwater op de Hamert, slechts alleen gehoord werd de vogel op 10 apr over het Eendenmeer op de Bergerheide. Drie vogels dreven 13 april op het Reindersmeer. De volgende dag waren vier adult zomerkleed ter plaatse op het Nieuwe Heerenven. De trektelpost op de Hamert noteerde 26 apr een overvlieger en op 27 en 28 apr hielden twee tweedezomervogels zich op Reindersmeer op. De telpost op Hamert noteerde 1 mei een en 2 mei twee vogels. Op de Oude Waal werden 9 mei twee vogels gezien. Ten slotte vloog 10 mei er een over Reindersmeer en was 16 mei er een ter plaatse op de Hamert. Boven het Nieuwe Heerenven Noord dartelden 30 mrt de eerste twee **Dwergmeeuwen** voor dit jaar. Pas 15 apr volgde de tweede waarneming met een tweedezomer op de KBP. Deze plassen werden ook hoofdleverancier van deze soort, met 29 vogels uit tien waarnemingen. Reindersmeer was goed voor elf vogels in zes waarnemingen. Boven het Grote Grindgat vloog 28 apr en 13 mei een solitair. Opvallend is de afwezigheid van meldingen uit de Ooijpolder. Van de **Stormmeeuw** is het aardig om de 600 vogels bij Niel, Duitsland op 24 feb, de 250 bij Grave op 1 mrt en de 1000 bij Batenburg op 15 mrt te noemen. Na grotere groepen in maart en april, met de grootste van 75 in de Oosterhoutse Waard op 23 mrt, kende de

Kleine Mantelmeeuw in mei een inzinking, om vervolgens vanaf juni weer massaal op te duiken. Zo dobberden er ongeveer 100 op 10 juni in de Loonse Waard en kende een slaappleats op de KBP 12 juni een samenkomst van zo'n 220 vogels. Of we zijn te lui om ze te determineren, of ze zijn gewoon schaars. In ieder geval kwamen er tussen 16 feb en 27 mei slechts acht(!) meldingen van groepjes **Zilvermeeuwen**, de grootste bestond uit 17 vogels 14 mrt op het Grote Grindgat bij Weurt. Voor de **Geelpootmeeuw** werd meer moeite gedaan, daarvan kwamen tussen 16 feb en 12 juni 97 meldingen binnen, met de groep van vijf op 2 juni voorlopig als grootste. De melding van meerdere waarnemers '*subadulte vogels toch wel moeilijk te vinden*', geeft aan dat zeer waarschijnlijk ook verkeerde determinaties zijn gemaakt. Dit bleek later ook uit correcties op Waarneming.nl van waarnemingen die met foto waren ingevoerd. Hetzelfde verhaal voor de **Pontische Meeuw**. Ook hiervan vele meldingen, maar ook hier bleek uit foto's dat men er wel eens naast zat. Op 21 april maakten zeven vogels onderdeel van een grotere groep 'grotere' meeuwen, die profiteerden van de bovendrijvende vissen op de droogvallende slikranden. Op diverse plaatsen langs Waal en Maas werden veelal solitaire en tweetallen **Grote Mantelmeeuwen** gezien. Op de Uivermeertjes bij Druten verbleven 5 apr er vijf. De aflezing van een ring aan een eerste winter op 3 apr in de

Reuzenster, Oude Waal, 12 mei '09.

Foto: Menno Hornman

Erlecomse Waard maakte duidelijk met een vogel uit Noorwegen te maken te hebben. Bij de melding van een kort bij de KBP5 rondvliegende **Lachstern** op 20 apr kon later helaas geen zekerheid worden verkregen door uitsluiting van Grote Stern of zelfs Reuzenster. Wél zeker was de vlak langs passerende adult zomerkleed **Reuzenster** 12 mei bij de Oude Waal, aanwezige bewonderaars van twee Witwangsterns in eerste instantie verbouwereerd, maar later uitzinnig achterlatend. Dit was de

twaalfde (of dertiende) waarneming voor ons werkgebied. Boven het Grote Grindgat trok 11 april de eerste **Visdief** z'n rondjes, 13 apr volgde de tweede waarneming in de Ambtswaard bij Bommel. Gealarmeerd door meldingen van 'grote aantallen' **Noordse Sterns** 28 apr in het binnenland, werden ook bij ons grotere plassen afgekeken. Bij het Grote Grindgat van Weurt leverde dit zeker twaalf vogels op. Bij KBP9 (Heeswijk) vlogen

er zeker zes, op plas 7 twee en op plas 5 een. Op het strandpark bij Slijk-Ewijk vloog 3 mei een adult rond, dezelfde dag werden er mogelijk twee boven de Oude Waal gezien, maar helaas te kort en te ver voor zekere determinatie. Onder vrijwel dezelfde weersomstandigheden gebeurde 6 mei hetzelfde. Het Grote Grindgat was nu goed voor zeker 35 vogels. Een berekening met tijd, aanwezige aantallen en de vaststelling van tussentijds arriveren en wegvliegen van vogels laat echter een dagtotaal van rond de 80(!) vogels zien. Op KBP9 vloog nu een vogel rond en op plas 7 twee. Ook de Hamert deed mee met elf vogels, het Reindersmeer leverde een passant op. Vanaf de Waaldijk ter hoogte van de Waalbrug bij Lent werd gezien hoe tien vogels laag over de Waal naar

Noordse Stern, Weurtse Grindgat, 28 april '09.

Foto: Harvey van Diek

Witwangsterns, Oude Waal, 12 mei '09.

Foto: Harvey van Diek

west tot aan de brug vlogen, om vervolgens op te stijgen en over Lent naar noord te verdwijnen. Een staartje vormden de drie vogels 8 mei op KBP 5. Boven het Grote Grindgat vlogen 9 mei er mogelijk drie, maar die werden te kort voor zekere determinatie gezien. Tussen de Zwarte Sterns van de Oude Waal vloog 30 mei ten slotte nog een Noordse Stern. Onder vrijwel constante begeleiding van een jonge Dwergmeeuw draaide 27 apr een adult zomerkleed **Witwangstern** op Reindersmeer z'n foerageervluchten. Op de avond van 12 mei liet een paartje zich subliem bekijken op de Oude Waal, de volgende dag werden ze nog om 6 uur gezien. Op 12 mei werd ook het Grote Grindgat bij Weurt bezocht door een solitair. Op de Hamert werd de nieuw afgegraven plas, bekend als Nieuwe Heerenven Noord, 23 mei zeer kort bezocht door twee zomerkleed Witwangsterns. Een adult zomerkleed **Witvleugelstern** vloog er als groot kado bij! De eerste **Zwarte Stern** trok 18 apr roepend over de Paardenweide. In eerdere rubrieken al genoemd en daarom hier ook even: de 'bekende leucistische' **Houtduif** bij Cuijk werd ook 15, 17 en 30 mei nog levend gezien. De 'toerende' **Zomertortel** 12 apr op de Hamert was een vroege. Pas 19 apr werd de tweede gehoord bij de Tongelaar, de derde volgde op 22 apr in de Groenlanden. Er werden er dit jaar niet echt veel gemeld. Een **Halsbandparkiet** werd 2 juni gefotografeerd op een dak in Mill (dorp). Op de Hamert liet 4 apr de eerste **Koekoek** zich horen. In de Hatertse Vennen dook 7 apr de tweede op en

de volgende dag zat de derde bij het Eendenmeer op de Bergerheide. Het is een erg mager jaar voor de **Kerkuil**. Slechts van een paar plekken in bijvoorbeeld de Ooij is het broeden bekend. Wel werden weer zeven verkeersslachtoffers gemeld. Bij de Mookerplas bleven tot 1 apr nog tot drie **Ransuilen** roesten. In Velp (NBr) bezetten tot vijf vogels een boom tot 12 apr en in Weurt verbleven tot vier vogels van 27 tot 30 mrt. Op andere roestplaatsen, zoals in de Millingerwaard en bij de KBP werd af en toe nog een vogel gezien. In de Groenlanden cirkelde 1 apr overdag een Ransuil omhoog om

Velduil, Weurtse grindgat, 6 mei '09.

Foto: Menno Hornman

vervolgens naar het westen te verdwijnen. Langs de Maas bij Nederasselt verbleven 8 juni vijf vogels. Een **Velduil** vloog 7 mrt op in het Millingerduin in de Millingerwaard. Het zal niet vaak gebeuren dat je een Velduil in de achteruitkijkspiegel van je auto ontdekt. Toch deed een vogelaar dat op 17 apr bij Princepeel. Deze verbleef hier tot de 19e. Een trekker werd 21 apr door Zwarte Kraaien over de Hamert achterna gezeten. In het ruige bouwterrein van Startwijk bij

Beugen werden 23 apr twee vogels ontdekt, tot 28 apr pleisterde hier nog een vogel. Tijdens het bekijken van Noordse sterns op het Grote Grindgat bij Weurt op 6 mei passeerde er een de vogelaars. In de avond van 2 mei werd de eerste **Nachtswaluw** op Mulderskop gehoord. Hierna werden ratelaars gehoord op het Maldens Vlak en meerdere op de Hamert. Vergeleken met vorig jaar is het aantal meldingen echter nog laag. De trektelpost op de Hamert pikte 10 april de eerste **Gierzwaluw** op, een dag later passeerde er een Weurt. Bij Reindersmeer foerageerden 5 mei zo'n 200 vogels, een dag later werden grote groepen geteld bij KBP5 (250), Leemput Milsbeek (200) en Reindersmeer (1000). Na de klap door de vorst lag het aantal gemelde **Ijsvogels** beduidend lager, naarmate het voorjaar vorderde namen de meldingen toch toe. Op een aantal plekken werden ook broedgevallen geconstateerd. Hopelijk weet deze prachtsoort zich toch weer goed te herstellen. Het betere tuinvogelen vond 10 mei in de Weezenhof te Nijmegen plaats. Een **Bijeneter** werd op geluid ontdekt, waarna de hoog vliegende vogel werd opgepikt en blijkbaar als dank omlaag kwam zetten, om de twee waarnemers daarna op enkele tientallen meters te passeren. De vrijwillige Weidevogelbescherming Groesbeek werd 18 apr verrast op een aanvliegende **Hop**, die daarna een korte show weggaf op het hek van kippenfarm Deurzen aan de Dennenkamp. Minder bekend zal zijn dat eerder die dag in de Millingerwaard óók een Hop werd gezien. Dezelfde? In het hekkenlandschap van de Vortumse Bergen bij Boxmeer werd 22 apr een **Draaihals** gefotografeerd. De vogel zou ook de volgende dag hier nog zijn gezien. Helaas alleen

zingend gehoord werd de man op 26 apr in de Groenlanden. Vergeleken met vorig jaar bijzonder zwijgzaam, dat kun je wel zeggen van de **Middelste Bonte Spechten** op de Wylerberg. Slechts een 'handjevol' waarnemingen van maximaal drie vogels kwam binnen. In een eik aan de rand van de Mookerheide riep 11 mrt er een kort. Bij Meerwijk, eveneens bij Berg en Dal, riep 14 apr kortstondig een vogel. Een mogelijke werd 26 apr bij Kinderdorp Neerbosch, Nijmegen gehoord. Een zingend mannetje **Kuifleeuwerik** beproefde 1 mrt zijn geluk op het industrieterrein Bijsterhuizen bij Nijmegen, maar was de volgende dag toch vertrokken. Een doortrekker op 2 mei over de Kaliwaal liet de waarnemer verbaasd achter. Vanaf 26 feb werd de lucht op geschikte locaties weer bezet door zingende **Boomleeuweriken**, zoals de vier op het Maldens Vlak. 28 feb werden vijftien doortrekkers over de Hamert genoteerd. De twee aan de grond bij de Polder van Beek in de Ooij op 19 mrt waren een kleine lokale verrassing.

ZWALUWEN TOT KRAAIEN De eerste twee terugkerende Oeverzwaluwen vlogen 19 mrt boven de Kleine Vilt bij Beugen, een dag later gevolgd door een solitair in de uiterwaard bij Bommel. Opmerkelijke aantallen werden geteld op 5 mei bij Reindersmeer (300) en 6 mei bij KBP5 (100). De eerste **Boerenzwaluwen** trokken 14 mrt langs de Oude Waal in de Ooij en langs De Horst bij Groesbeek, een dag later gevolgd door meldingen op meer locaties. Spectaculair was niet alleen de ontdekking van de **Roodstuitzwaluw** 7 apr bij KBP5, nog mooier was de aanwezigheid tot het donker van deze op één na vroegste waarneming ooit voor Nederland. Dezelfde dag werd er een langs Weurt gemeld. Zowel in de Bemmelse Polder als bij de Kleine Vilt vlogen 29 mrt de eerste **Huiszwaluwen**. Tijdens het passeren van de Hamert liet 8 mei een **Duinpieper** enkele keren zijn roep horen. De melding van twee **Boompiepers** op 3 mrt in De Bruuk is erg vroeg. Pas 21 mrt wordt de volgende, een doortrekker over de Mookerheide, gemeld. En pas op 29 mrt werd de eerste zingende op de Hamert gehoord. **Waterpiepers** werden op diverse natte plekken waargenomen, naarmate het voorjaar vorderde steeds vaker in zomerkleed. Grotere groepen verbleven bij Persingen in de Ooij op 6 mrt (27), op 7 mrt zowel in het stroomdal van de Niers bij Ven-Zelderheide (18) als in Circul in de Ooij (12) en op 24 mrt in de Kleine Vilt (13). Na enkele waarnemingen nog op 4 en 5 apr in de Ooijpolder kwam de laatste adult zomerkleed door op 10 apr bij Linden bij de KBP. Op een nat stuk in de Maasheggen bij Beugen werd 22 mrt een **Oeverpieper** gefotografeerd. In de Kleine Vilt werd 24 mrt een exemplaar beschreven en dezelfde dag werd een van de twee vogels in de Millingerwaard gefotografeerd. De eerste twee **Gele Kwikstaarten** dit jaar vlogen 18 mrt over de Ambtswaard bij Bommel. Van 22 tot 24 mrt verbleef de derde vogel voor dit jaar bij de Vlietberg in de Ooij. Grotere groepjes werden slechts op drie dagen gezien, namelijk 40 op 16 apr over de Groenlanden, 24 foeragerend op 25 apr bij de KBP en 25 op 8 juni in de Bemmelse Polder. In laatstgenoemde groep bevonden zich ook veel juvenielen. In de Loonse Waard werd 27 en 29 apr (2ex) de eerste **Noordse Kwikstaart** gefotografeerd. Naast kleine werd slechts tweemaal een groter groepje gemeld:

minimaal tien op 9 mei in de Loonse Waard en 35 in de Maasheggen bij Beugen. In laatst- genoemde groep liepen ook enkele afwijkende vogels, zoals een met een

(afwijkende) Noordse Kwik, Beugen, 14 mei '09.

Foto: Menno Hornman

vaalwitte kop op 13 en 14 mei. Een late Noordse zat 21 mei nog op de Hamert. De diverse waarnemingen van **Grote Gele Kwikstaarten** in het vroege voorjaar leidden slechts tot een geslaagd broedgeval bij het H-D gemaal in de Ooij en een territorium bij de Bruuk. In de Vilt bij Beugen foerageerden 10 juni drie juvenielen. Interessant is het zingende mannetje op 15 juni bij Reindersmeer. In de Lage Wijth bij Grave scharrelde 2 mrt een man **Rouwkwikstaart**. Andere maartse meldingen kwamen van de

Kuilen bij Langenboom op de 17e (twee), bij KBP9 de 19e, bij de Bolt, Grave de 21e, de Hamert de 23e en adulte man bij de Violenberg, Milsbeek de 25e. Langs de dijk bij de Oude Waal verscheen 17 mrt weer de hybride man **Rouw- x Witte Kwikstaart**. Tot 2 apr werd de vogel hier onder meer zingend waargenomen. Bij de Erlecomse Waard dook 18 apr eveneens een hybride op. Grote verbazing leverde de foto op Waarneming.nl onder 'vogel onbekend' op 7 mei. Ondanks de wat matige kwaliteit zijn toch twee(!) **Alpenheggenmussen** te herkennen, gefotografeerd in het gebied Canteclaer bij Mill. Een zoekactie de volgende dag leverde helaas niets op. Indien aanvaard betreft het hier de zevende en achtste vogel voor Nederland. Ook de **Nachtegaal** verlegt zijn fenologiegrens door al vanaf 4 april langs de Hezelstraat in de Groenlanden te zingen. Op 10 mei dook een tweede op de Paardenweide op. In de zuidelijke Groenlanden in de Ooij zong 14 mrt de eerste **Blauwborst** voor dit jaar, op 16 mrt gevolgd door zingende mannetjes bij het Eendenmeer op de Bergerheide en bij de KBP. Op de ringplek in de Ooijse Graaf werden 18 apr, 10 en 30 mei resp. twee, een en vijf vogels geringd. Bij Lent riep 25 feb een **Zwarte Roodstaart**, de eerste weer na een kleine maand stilte. De overwinterende vogel in Malden liet 28 feb en 6 mrt zien succesvol overwinterd te hebben. De eerste zingende man werd 14 mrt opgemerkt in het Circul van de Ooij. Bijna in een kijkerbeeld met een Zwarte Roodstaart werd 5 april de eerste zingende **Gekraagde Roodstaart** gezien in het buitengebied bij Leuth. Dezelfde dag zat een zingende man in de uiterwaarden bij Oeffelt. In de Dennenkamp bij Groesbeek werd 31 mrt al een vrouwtje **Paapje** gemeld. Twee verbleven 4 apr in de Ambtswaard bij Bemmel en 6 apr zat er een op de Hamert. Hierna volgden meldingen van vele locaties, maar grotere groepjes dan drie werden niet waargenomen. Intrigerend zijn de waarnemingen op 22 mei en 6 juni in het Circul van de Ooij en 31 mei en 13 juni op de Gebrande Kamp. Zowel in het Circul als op de Hamert zat 3 apr de eerste **Tapuit**. Hierna werden er niet

bijster veel gemeld, in totaal kwamen 25 meldingen binnen. De grootste groep, 20, zat 9 mei op de Ullingse Bergen bij Sint Anthonis, de laatste zat 29 mei in het Circul van de Ooij. Na de eerste twee **Beflijsters**, op 3 apr over de Hatertse Vennen, volgden behoorlijk wat waarnemingen. Zes adulten verbleven 8 apr bij de KBP, acht bij de Ullingse Bergen op 9 apr, zeker acht verbleven van 10 tot 14 apr bij de Bisonbaai. Een adulte man werd 4 mei bij het Kleine Grindgat van Weurt gezien, de laatste vloog (net als vorig jaar) over de Duivelswaai op 10 mei. Van de **Kramsvogel** werden enkele grotere groepen gezien: 220 bij de Violenberg, Milsbeek op 2 mrt, 180 bij De Horst op 11 mrt, 150 bij de Wellsche Meer op 16 mrt en 200 in de Koningsvennen op 29 mrt. Terwijl 21 apr bij de Reomie in de Ooij er nog een heimelijk foerageerde, sloten de vier over de Maasheggen bij Beugen op 22 apr dit voorjaar af. Een spontane trektelling op een dak in Nijmegen leverde 15 mrt 1329 **Koperwieken** op. Dezelfde dag vlogen er 245 langs Weurt. Laatste meldingen waren 10 apr op de Paardenweide, 15 apr over het Driessensven en op 21 apr wederom op de Paardenweide. Het zal je maar gebeuren dat je aan het trektellen bent en ineens vliegt er uit de pitrus naast je post een **Graszanger** op. Dat overkwam de teller op 1 mei bij het Pikmeeuwenwater op de Hamert! De eerste **Sprinkhaanzanger** ratelde 8 apr in de Millingerwaard, de volgende dag gevolgd door een man in de Groenlanden. Een mogelijke **Snor** werd 10 mei bij Tiengeboden gehoord. Ook dit jaar verbleven in de Ooijpolder op enkele plaatsen weer voor langere tijd **Rietzangers**. Na de aankomst van de eerste op 11 apr bij Tiengeboden, die bleef tot 21 apr, werden mannetjes gehoord in de zuidelijke Groenlanden van 12 tot 3 mei (twee man) en aan de noordzijde van de Hezelstraat van 13 tot 21 apr. In het in het water staande bosje in de Oude Waal zong 27 apr een man. Zowel in de Groenlanden als in de Millingerwaard werden 26 apr de eerste **Bosrietzanger** gehoord. Na een vijftal waarnemingen tot 10 mei komt de hoofdmacht binnen vanaf 13 mei. In een rietveld langs de Hezelstraat zong vanaf 10 april de eerste **Kleine Karekiet** voor dit jaar. Tot 16 april bleef dit de enige vogel. Mooi was de ontdekking van een zingende **Grote Karekiet** in een klein rietveldje in de Maasheggen bij Beugen op 14 mei. De man liet zich tot 24 mei horen. Erg vroeg waren de eerste **Spotvogels** op 25 apr bij Kleyen (Dld) en 26 apr in de Maasheggen. Pas vanaf 9 mei, met een exemplaar bij Vierlingsbeek, volgt langzaam de rest. De eerste **Braamsluiper** liet 7 apr slechts één zangstrofe vanuit een heg in Helbroek bij Beugen horen. Met het zingende mannetje 6 april op de Hamert was ook de terugkeer van de **Grasmus** weer een feit. In de Vilt werd 10 apr de eerste zingende **Tuinfluiter** gemeld, gevolgd door zingende mannetjes op 13 apr bij de Bisonbaai en 18 apr in de Millingerwaard. De tuin van een vogelaar in Nijmegen leverde 29 mrt de eerste zingende **Zwartkop** op, dezelfde dag gevolgd door een waarneming in een andere Nijmeegse wijk. De eerste **Fluiter** stuitte 13 apr op de Wylerberg. Hierna werden ook plekje op de Hamert, Heumensoord, de Hatertse Vennen en Sint Jansberg ingenomen. Naast foeragerende **Tjiftjaffen** op 16 feb bij de KBP en in de Millingerwaard op 16, 26, 28 feb en 1 mrt en in de Bruuk op 3 mrt werd de eerste zingende pas 7 mrt in de

uiterwaarden bij Heijen gehoord. Op meerdere locaties zongen 29 mrt de eerste **Fitissen** van dit jaar. Opvallend is het aantal gemelde hybride **Tjiftjaf x Fitis**, zeer waarschijnlijk mengzangers van de een of de andere soort. In Nijmegen werd een dergelijke zanger gehoord op 29 apr en 13 juni. Bij Beugen zong een vogel op 8, 11 en 15 juni. Hiervan werd het geluid opgenomen. Bij Valburg zat 25 apr de eerste **Grauwe Vliegenvanger**, de volgende dag dook er een op in de Groenlanden. In een tuin in Well dook 5 april de eerste **Bonte Vliegenvanger** op. Dezelfde dag zong een vogel bij de Hamert. Op de Hoge Hoenderberg bij Groesbeek werden 10 juni de resten van een mannetje gevonden, geplukt door een Sperwer. Tussen 1 mrt en 5 apr verbleven in een rietveld langs de Hezelstraat maximaal drie **Baardmannetjes**. In het Zwanenbroekje riep 1 mrt er een en de vogel van 20 mrt in de Vilt bij Beugen werd slechts een keer in een rietveld gehoord. **Witkoppige Staartmezen** verbleven 25 feb bij Lent en 21 mrt bij Haps (drie). Een gemengd broedgeval met een 'normale' Staartmees vond plaats bij Escharen. Nadere interpretatie van de gegevens zal nog duidelijk moeten maken hoeveel territoria **Kortsnavelboomkruiper** er daadwerkelijk op de Wylerberg hebben gezeten. Maar drie moet waarschijnlijk wel lukken. De enige **Buidelmees** riep 13 april in de Groenlanden. Langs het Geldernsch-Nierskanaal bij de Hamert zong 26 apr de eerste **Wielewaal**. Kerngebieden voor deze soort bevonden zich in de Maasduinen en rond de Tongelaar in het Land van Cuijk. Een vrouw **Grauwe Klauwier** was 2 mei waarschijnlijk moe en had zichzelf in een meidoornhaag op de kleine parkeerplaats bij het pannenkoekenhuis bij de Hamert geparkeerd. Eveneens een meidoornhaag verkoos een vrouwtje op 13 mei in de Oosterhoutse Waard. Een mooie adulte man verbleef 23 mei in het nieuwe natuurgebiedje het Zwanenbroekje in de Ooijpolder. **Klapeksters** bevolkten nog de bekende plekken op de Hamert, het Maldens Vlak en de Ullingse Bergen bij Sint Anthonis. De Klapekster van de Millingerwaard werd 23 feb voor het laatst gezien, om nog eenmalig op 19 mrt op te duiken. In de uiterwaarden bij Ewijk zat 31 mrt een adult. Tegenwoordig een zeldzame soort in het werkgebied, de **Bonte Kraai**. Een adult volgde de Waal naar oost en werd bij de Gendtse Polder opgemerkt. Het (of een) tweetal **Raven** werd van 22 feb tot eind mei vrij frequent waargenomen. Zwaartepunt van de waarnemingen lag ruwweg tussen het Reichswald en de Hamert, maar ook rond Nijmegen waren er enkele. In Noord-Brabant vlogen solitaire over Westerbeek op 2 mrt en over Grave op 27 apr.

VINKEN TOT GORZEN Men mocht afgelopen periode tevreden zijn als je **Kepen** tegen het lijf liep, zo weinig verbleven er in ons gebied. Naast de veelal solitaire of kleine groepjes is de grootst gemelde groep van 25 op 8 apr in Heumensoord opvallend 'groot'. Met de laatste twee over de Cilieboer in de Ooij op 15 apr was het alweer op voor dit voorjaar. In Siebengewald werd kortstondig een zingende **Europese Kanarie** gehoord. Andere exemplaren vlogen over de Oude Waal op 2 apr, de Hamert op 10 apr, de Gemeenteheide bij Bergen op 18 apr, de Erlecomse Waard op 19 apr en op 24 apr over

zowel het SOVON-kantoor als over het Reichswald. Ondefinieerbare **Barmsijzen spec.** werden sporadisch waargenomen, veelal ging het om solitairen of hele kleine groepjes. Slechts vier keer werd een grotere groep gezien: 25 op de Sint Jansberg op 18 feb, 55 op 1 mrt in het dorp Beek, 30 in de Polder van Beek op 3 mrt en tien op 12 mrt bij de Tongelaar. De laatste voor het voorjaar trok 26 apr over de Hamert. Tussen 17 feb en 15 apr werd slechts zeven keer de **Grote Barmsijs** op naam gebracht. Op 17 feb zaten er twee in Nijmegen, op 7 mrt veertien in dezelfde stad, 11 mrt 20 bij Gassel, vijf foerageerden 5 apr op een akker(!) in het Circul van de Ooij, 8 apr zowel een in Heumensoord als drie in de Hatertse Vennen en 15 apr de laatste voor dit voorjaar in de Heemtuin van Malden. Twee **Kleine Barmsijzen** werden 28 feb bij Valburg gezien. Een zingend exemplaar zat 3 en 4 apr in de Hatertse Vennen. In de Heemtuin van Malden verbleef een paartje van 8 tot 16 apr. Op diverse plekken hingen **Kruisbekken** rond, voornamelijk aan de bosrijkere oostkant van ons werkgebied. Grotere groepen vlogen over de Heemtuin van Malden op 8 mei (38) en Heumensoord op 12 mei (25). Grappig

Roodmus, Groenlanden, 1 juni '09.

Foto: Berend Voslamber

was de waarneming van een adulte man in de uiterwaard van Oeffelt op 31 mrt. Deze vloog luid roepend over naar NO, viel in een linde in bij 't Veerhuis en verdween via dakgoot in laurierkers. Een goede klapper was de 1 juni ontdekte zingende adult **Roodmus** langs de Hezelstraat. Helaas was de vogel snel verdwenen. Groot was dan ook de verrassing toen 's middags een adult man in de Millingerwaard werd ontdekt. Dit betekende de eerste twitchbare voor ons werkgebied (en

Gelderland). Een toegift volgde 13 juni, een zingend onvolwassen mannetje kon nu de gehele dag worden bekeken in de Millingerwaard. De in de vorige rubriek al gemelde **Mexicaanse Roodmus** in Wijchen dook hier 14 mrt weer eens op. In feb en mrt werden her en der nog groepjes **Goudvinken** gemeld, vanaf half april hielden ze zich op een aantal geschikte broedlocaties op, zoals de Hamert, bij de Leemput van Milsbeek en rond Reindersmeer. In de wijken Altrade en Hengstdal in Nijmegen hingen tussen 17 feb en 17 mrt nog groepjes **Appelvinken** rond, zoals de 20 op 26 feb. Bij Grafwegen bevond zich 20 feb een groep van 38 **Geelgorzen**. Een vrouwtje **Ortolaan** zat 22 mei kortstondig bij het Pikmeeuwenwater alvorens verder richting west te trekken. Het zakkende water van de Oude Waal leverde ruim voedsel op voor **Rietgorzen**, die 22 en 23 mrt hier dan ook tot zeker 50ex zaten.